

**Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інституту**

Кафедра обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Облік і аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства

(за матеріалами Приватного сільськогосподарського підприємства
«Україна», с. Кинашів, Тульчинський район, Вінницька область)

Здобувача вищої освіти
II курсу, групи ОБО-21з(м),
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»
освітньої програми «Облік і
оподаткування»
заочної форми навчання

Ганни ЛУЦИШИНОЇ

Науковий керівник
канд. екон. наук

Інна КОПЧИКОВА

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук, доцент

Тетяна Китайчук

ЗМІСТ

Вступ	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади організації обліку і аналізу ефективності використання оборотних активів	5
1.1. Оборотні активи підприємства як економічна категорія: їх сутність та характеристика	5
1.2. Організаційно-економічна характеристика Приватного сільськогосподарського підприємства «Україна».....	15
РОЗДІЛ 2. Організація та методика обліку оборотних активів підприємства..	24
2.1. Інформаційне забезпечення обліку оборотних активів підприємства	24
2.2. Облік оборотних активів в системі рахунків бухгалтерського обліку ...	37
РОЗДІЛ 3. Інформаційне забезпечення системи управління оборотними активами підприємства	44
3.1. Інформаційне забезпечення та методика аналізу оборотних активів підприємства	44
3.2. Удосконалення обліку і аналізу ефективності використання оборотних активів підприємства	57
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Стан оборотних активів у сучасних умовах господарювання відіграє важливу роль, оскільки вони формують вагому та найбільш мобільну частку в активах будь-якого суб'єкта господарювання. Тому, здійснюючи свою діяльність в умовах ринкової економіки як суб'єкт підприємницької діяльності, будь-яке підприємство повинно забезпечувати стан своїх оборотних активів на такому рівні, щоб швидко і якісно реагувати на потреби ринку. Раціональне використання оборотних активів та їх оптимізація є одним з основних завдань будь-якого виробничого підприємства для забезпечення безперервного виробництва за умов інфляційних процесів, кризи, збільшення конкуренції. Це впливає на можливості виконання виробничих планів підприємства, дотримання зобов'язань перед споживачами, забезпечення стійкого фінансового становища й створення умов для подальшого конкурентоспроможного розвитку підприємства.

Вагомий внесок у розробку теоретичних і практичних аспектів обліку оборотних активів внесли провідні вітчизняні дослідники: Бутинець Ф.Ф., Бондаренко О.С., Голов С.Ф., Задорожний З.В., Костюченко В.М., Крупка Я.Д., Нашкерська Г.В., Огієнко С.О. та інші. Значної уваги приділяли даному питанню і зарубіжні автори, зокрема Бланк І., Брейли Р., Мэтьюс М.Р., Палий В.Ф., Соколов Я.В. А., Майерс С.

Вивчення методики та організації обліку оборотних активів дає змогу внести деякі пропозиції та використати ті методичні концепції, які сприятимуть вдосконаленню бухгалтерського обліку даних активів.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження та удосконалення методики та організації обліку і аналізу оборотних активів підприємства. Щоб поставлена мета була досягнута в повному обсязі в роботі поставлені та вирішені наступні завдання:

1. дослідити та теоретично обґрунтувати сутність поняття «оборотні активи» та узагальнити систему класифікації оборотних активів підприємства;
2. надати організаційно-економічну характеристику та здійснити аналіз ефективності діяльності Приватного сільськогосподарського підприємства «Україна»;
3. розглянути порядок організації обліку оборотних активів на ПСП «Україна»;
4. охарактеризувати особливості обліку оборотних активів підприємства;
5. узагальнити методичні аспекти проведення аналізу оборотних активів підприємства;
6. здійснити оцінку та провести аналіз фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства.

Предмет дослідження є теоретичні, методичні, організаційні аспекти обліку і аналізу оборотних активів підприємства.

Об'єктом дослідження є система обліку і аналізу оборотних активів на прикладі Приватного сільськогосподарського підприємства «Україна».

Методи дослідження. В роботі використовувались загальнонаукові і спеціальні методи: порівнянь, угруповань, спостереження, обстеження, комплексної оцінки, а також методи та прийоми економічного аналізу – логічні, статистичні, факторного впливу, абстрактні, економіко-математичні.

Теоретичні аспекти, висновки та пропозиції апробовані на XI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих», м. Вінниця (21.04.2022) [18] та на X Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю», м. Вінниця (23.03.2022) [17].

Робота містить 3 розділи, 13 рисунків, 22 таблиці, 53 джерела літератури та додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

1.1 Оборотні активи підприємства як економічна категорія: їх сутність та характеристика

В умовах зародження та розвитку економічних відносин процес формування стійкої ринкової інфраструктури створює нові вимоги щодо механізмів створення та використання фінансових ресурсів, в тому числі і оборотних активів. Щоб процес виробництва та реалізації продукції був забезпечений безперебійно, кожному підприємству необхідно мати чітко запроваджений механізм управління оборотними активами, але це здійснити нереально без розуміння сутності цієї категорії. У процесі теоретичного вивчення цього поняття уможлиблюється виявлення існуючих взаємозв'язків серед найважливіших та найвпливовіших факторів виробничого господарської діяльності. Тому питання, щодо теоретичного вивчення та визначення сутності «оборотних активів» залишається актуальним.

Основними нормативними документами, що визначають сутність оборотних активів є вітчизняні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» оборотні активи – це гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

В свою чергу, згідно Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» (далі – МСБО) [25] оборотні активи трактують як «поточні». Поточними визнають активи, що:

а) можуть бути реалізованими чи спожитими у нормальному операційному циклі;

б) утримуються в основному з метою продажу;

в) можуть бути реалізованими протягом дванадцяти місяців після звітного періоду;

г) є грошовими коштами чи еквівалентами грошових коштів, за умови що немає обмежень щодо обміну чи використання цього активу для погашення зобов'язання принаймні протягом дванадцяти місяців після звітного періоду.

Здійснивши порівняння визначень оборотних активів у вітчизняних та міжнародних нормативних документах можна сказати, що вітчизняне трактування відповідає міжнародному. Дискусійним є трактування сутності «оборотних активів» у наукових колах. Зокрема, аналіз літературних джерел показав, що досить часто поняття «оборотних активів» порівнюють із поняттями «оборотного капіталу» та «оборотних коштів». Значення «оборотні активи» та «оборотний капітал» часто ототожнюються, хоча оборотні активи переробляються і витрачаються у виробничій діяльності підприємства, на перевагу оборотного капіталу, що лише авансується. Слід виокремити, що не вся кількість авансованих грошових коштів трансформується на капітал, а лише та, що забезпечує економічний, соціальний або екологічний результат. Тому, можна зробити висновок, що оборотні активи й оборотний капітал це дві категорії, які характеризують одні й ті ж об'єкти: дебіторську заборгованість, грошові кошти, короткострокові фінансові вкладення і запаси, але водночас різняться.

До оборотних активів включаються як матеріальні, так і грошові ресурси, тому, поняття оборотних активів є більш ширшим, ніж поняття оборотних коштів. За результатами здійсненого дослідження були виділені різні визначення вчених-науковців щодо сутності поняття «оборотні активи» (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Тракткування сутності економічної категорії «оборотні активи» вченими-науковцями

Підхід	Автори	Сутність підходу
Авансована вартість у оборотні виробничі фонди і фонди обігу	О.С. Іванілов, А.М.Поддєрьогін, Я. В.Гур'єва, О. Г. Білейченко	Розглядає оборотні кошти як об'єктивно необхідну економічну категорію, що є авансованою в грошовій формі сукупною вартістю для створення обігових виробничих фондів і фондів обігу, що постійно переходить у процесі планомірного кругообігу з однієї функціональної форми в іншу з метою забезпечення безперервного розширеного відновлення виробництва.
Сукупність оборотних фондів та фондів обігу	В. С. Сухарський,	Розглядає оборотні кошти як сукупність оборотних фондів та фондів обігу, які використовуються для фінансування поточної господарської діяльності і виражені в грошовій формі .
Інвестовані засоби у поточні операції	Н. Б. Ермасова, В. Н. Смагін	Розглядає оборотні кошти як засоби, інвестовані підприємством в поточні операції в час кожного операційного циклу.
Грошові кошти для створення запасів сировини, матеріалів, матеріальних цінностей	Л. О. Роштейн	Розглядає оборотні кошти як грошові кошти, що знаходяться в розпорядженні об'єднання для створення запасів сировини, матеріалів та інших матеріальних цінностей.
Грошові кошти для формування та забезпечення кругообігу виробничих оборотних фондів та фондів обігу	Г. О. Швиданенко, С. Ф. Покропивний, С. М. Клименко,	Розглядає оборотні кошти як сукупність грошових коштів підприємства, необхідних для формування та забезпечення кругообігу виробничих оборотних фондів та фондів обігу.

Провівши аналіз поняття «оборотні активи» можна виділити декілька підходів економістів до трактування сутності даного поняття, відображених на рисунку 1.1.

Рівень економічно ефективної діяльності підприємства багато в чому визначається ефективністю використання оборотних активів, їх раціональним та економним витрачанням. Наведені нижче класифікації дозволяють з різних сторін оцінити оборотні активи підприємства для успішного управління ними. В економічній науці «оборотні активи» - ємна економічна категорія. На різних

етапах розвитку економічної думки виникало безліч концепцій її якісного змісту. У сучасній економічній системі термінів зустрічається безліч понять, що мають різне смислове значення, але які використовуються як синоніми: «оборотний капітал», «оборотні активи», «оборотні кошти», «оборотні фонди». Оборотні активи - елемент ресурсного потенціалу, контрольований підприємством і призначений для забезпечення безперервного і планомірного процесу господарської діяльності, споживаний одноразово з метою забезпечення певної економічної вигоди в майбутньому. Загалом, оборотні активи є найбільш динамічною і ліквідною частиною майна будь-якого підприємства. У їх структуру входять матеріальні активи, кошти в розрахунках, фінансові інструменти, грошові кошти підприємства.

Рисунок 1.1 – Підходи до трактування оборотних активів у наукових джерелах

Загалом, більшість авторів для класифікації оборотних активів використовують однакові ознаки, тому нами узагальнено підходи деяких науковців до даного питання на рисунку 1.2.

Таким чином, відповідно до джерел формування оборотні активи пропонуємо поділяти на активи, сформовані за рахунок власного капіталу та активи, сформовані за рахунок залучених джерел.

Відповідно до складу згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», оборотні активи, що групуються у II розділі балансу (звіту про фінансовий стан), поділяються на запаси, поточні біологічні активи, дебіторську заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, дебіторську заборгованість за розрахунками: за виданими авансами; з бюджетом (у тому числі з податку на прибуток); іншу поточну дебіторську заборгованість, поточні фінансові інвестиції, гроші та їх еквіваленти, витрати майбутніх періодів, інші оборотні активи [27].

Рисунок 1.2 – Ознаки класифікації оборотних активів

Вважаємо, що відповідно до складу оборотні активи необхідно класифікувати з урахуванням НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової

звітності» [27]. Відповідно до рівня ліквідності оборотні активи за критерієм швидкості перетворення на гроші класифікують багато економістів [46,29].

Найбільшу питому вагу в складі оборотних активів Приватного сільськогосподарського підприємства «Україна» займають біологічні активи.

Види біологічних активів:

- поточні біологічні активи — біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, приносити в інший спосіб економічні вигоди протягом періоду, що не перевищує 12 місяців, а також тварини на вирощуванні та відгодівлі [38]. Йдеться про зернові культури, однолітні трави, тварини, що не переведені або виключені з основного стада великої рогатої худоби, свиней, коней, а також птахи, риба, кролі тощо.

- довгострокові біологічні активи — усі біологічні активи, які не є поточними біологічними активами [38]. Це: сади, виноградники, ягідники, тварини основного стада великої рогатої худоби свиней, коней. Окремо виділена група незрілих довгострокових біологічних активів до яких включають біологічні активи з операційним циклом понад 12 місяців, окрім тварин на вирощуванні та відгодівлі, які у поточному році не здатні давати сільськогосподарську продукцію або додаткові біологічні активи (сади та ягідники, що не досягли пори плодоношення);

- додаткові біологічні активи — біологічні активи, одержані в процесі біологічних перетворень [38]. Біологічні перетворення — це процес якісних і кількісних змін біологічних активів (саджанці у рослинництві, молоко від основного стада віск у тваринництві);

- сільськогосподарська продукція — актив, одержаний в результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання [8]. Це: зерно, овочі, фрукти, молоко, яйця, м'ясо, деревина від вирубки дерев.

У господарській діяльності підприємству постійно доводиться визначати, відповідають чи не відповідають ресурси, які до нього надходять (наявні, ті, що

вибувають), вимогам, які пред'являються до активів. Результати таких операцій необхідні перш за все самому підприємству, а також користувачам його фінансової звітності для отримання об'єктивної інформації про реальний розмір вартості майна підприємства. На даний час, існує певна невизначеність у питаннях визнання оборотними активами, адже у нормативно-правовій базі не встановлені чіткі критерії їх визнання. Такі критерії є сформовані лише для деяких видів активів. Так, відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» запаси визнаються активами, якщо існує імовірність того, що підприємство/установа отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена [40]. В свою чергу, відповідно до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума [34].

Зважаючи на невизначеність у питаннях відповідності оборотним активам як в нормативній базі, так і наукових колах, ми пропонуємо перелік критеріїв, який дозволить чіткіше визначати приналежність ресурсів до оборотних активів. Відповідно оборотними активами визнаються ресурси: контрольовані суб'єктом господарювання; існує ймовірність одержання в майбутньому вигод економічного характеру, пов'язаних із їх застосуванням; вартість яких може бути достовірно визначена; можуть бути використані чи перетворені на грошові кошти, протягом одного операційного циклу (рис 1.5)

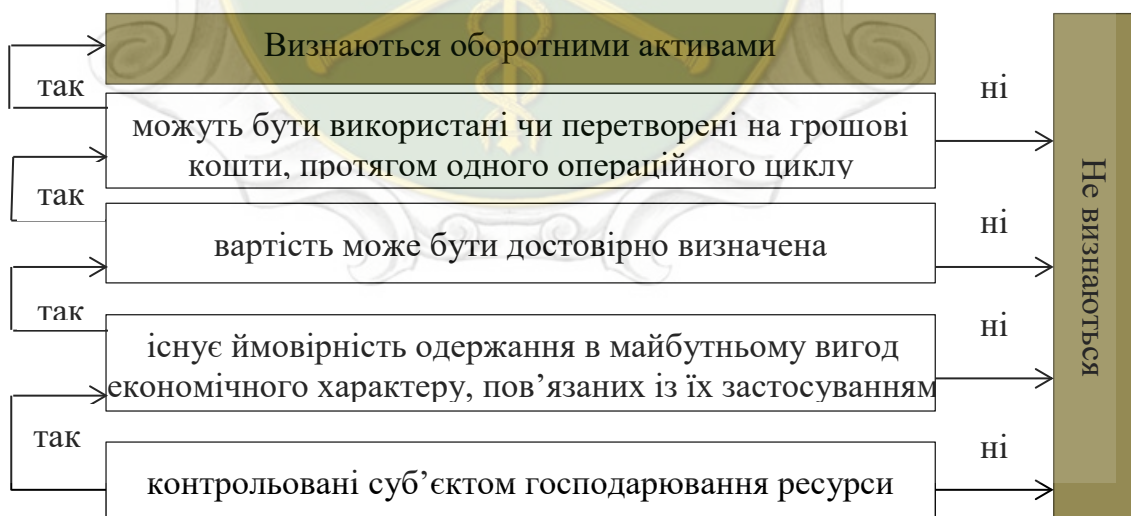

Рисунок 1.4 – Визнання активів оборотними активами

Концепція оцінки оборотних активів відіграє важливу роль у системі теоретичних засад формування і застосування їх у господарській діяльності. Правильно створена система оцінки потрібна для чіткого та достовірного визначення економічного стану підприємства з метою формування доцільних управлінських рішень щодо їх використання в майбутньому. Методи оцінки оборотних активів регламентовані на законодавчому рівні, але більша кількість методів визначена МСБО, ніж в П(С)БО.

Важливе місце в організації обліку та контролю посідає оцінка наявних на підприємстві та установі оборотних активів. Від обраної методики залежать якість та достовірність відображених у звітності показників, які характеризують майнове і фінансове становище суб'єктів господарювання. У бухгалтерському обліку оборотні активи відображаються у грошовому виразі із застосуванням наступних методів оцінки: історична собівартість, поточна собівартість, вартість продажу або реалізації та теперішня вартість.

Історична собівартість активів включає ціну їх придбання і всі витрати, пов'язані із приведенням їх у стан використання за призначенням (транспортні витрати, мито тощо). Історична собівартість оборотних активів, виготовлених підприємством – це їхня виробнича собівартість. Оцінка за такою собівартістю відображає активи за сумою сплачених грошових коштів або за справедливою вартістю компенсації, що була видана на момент купівлі.

Якщо оцінюють за поточною собівартістю, то актив відображають як суму грошових коштів (їх еквівалентів), що була б сплачена у разі придбання оборотних активів у даний момент. Інколи таку вартість ототожнюють з ринковою вартістю.

Поняття відновлювальної собівартості застосовується до оборотних активів, які періодично замінюються, наприклад, запаси.

Продажна вартість чи вартість реалізації показує суму грошових коштів та їх еквівалентів, яку могло б отримати підприємство при продажі активу за звичайних умов на поточний момент.

Оцінка за теперішньою вартістю показує теперішню дисконтовану вартість майбутніх чистих надходжень грошових коштів (їх еквівалентів).

Методика оцінки оборотних активів підприємств регулюється наступними нормативно-правовими актами: НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 9 «Запаси», П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», П(С)БО 13 «Фінансові інструменти», 30 «Біологічні активи», МСБО 1 «Подання фінансової звітності», МСБО 2 «Запаси», МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів», МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки», МСБО 18 «Дохід», МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання».

Біологічні активи визначаються в обліку підприємства, що займається сільськогосподарською діяльністю, в таких випадках:

- підприємство контролює актив у результаті минулих подій;
- існує ймовірність, що в майбутньому підприємство отримає вигоду від активу;
- оцінка активу може бути достовірно визначена.

При первісному визнанні біологічних активів і сільськогосподарської продукції їх оцінку слід здійснювати за справедливою вартістю, зменшеною на очікуванні витрати на місці продажу. Згідно з П(С)БО 30 витратами на місці продажу є витрати, пов'язані з продажем біологічних активів і сільськогосподарської продукції на активному ринку, зокрема, комісійні винагороди продавцям, брокерам, непрямі податки, що сплачуються при реалізації продукції [38].

Актуальним та важливим питанням сьогодення є класифікація оцінок. Бухгалтерський облік передбачає існування низки ознак класифікації оцінок, що ускладнює роботу бухгалтера в частині визначення більш оптимального методу оцінки оборотних активів, визначення доречного застосування того чи іншого виду оцінки.

Вивчення можливих класифікаційних ознак оцінок в обліку мають великий вплив на подальший розвиток теорії фінансового обліку. Аналіз розроблених теорій науковців-економістів, а також аналіз законодавчої бази дає можливість

сформувати класифікацію оцінок за 5 ознаками: за об'єктами, за предметом, за видами, за методом, за етапами надходження (рис.1.5)

Рисунок 1.5 – Оцінка оборотних активів

Оборотні активи є невід'ємною складовою активів підприємства, тому зважаючи на те що існує безліч думок та питань для обговорення, щодо методики й практики їх оцінки, вони потребують й подальшого дослідження та удосконалення.

1.2 Організаційно-економічна характеристика Приватного сільськогосподарського підприємства «Україна»

Приватне сільськогосподарське підприємство «Україна» розташоване Тульчинському районі Вінницької області. Добре економічне місце розташування та оптимальні ґрунтово-кліматичні умови сприяють вирощуванню в господарстві основних сільськогосподарських культур і одержанню якісної продукції рослинництва. Основний виробничий напрямок господарства рослинництво - вирощування зерна, насіння соняшнику та кукурудзи.

Предметом діяльності підприємства є виробництво і реалізація сільськогосподарської продукції, а також надання послуг. Відповідно до довідки Вінницького обласного управління статистики Державного комітету статистики України підприємство має право здійснювати наступні види діяльності: вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур; вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів; вирощування інших однорічних і дворічних культур; розведення великої рогатої худоби молочних порід; розведення овець і кіз та інші.

Засновником підприємства є Лучко Андрій Андрійович його частка в статутному капіталі складає 100% (7447 грн). Приватне сільськогосподарське підприємство «Україна» створено на засадах приватної власності на землю і майно, орендує земельні і майнові паї з метою спільного обробітку ґрунту та спільного використання засобів виробництва. Головною метою господарської діяльності підприємства є отримання прибутку, а також виробництва сільськогосподарської продукції, її переробки, реалізації та здійснення інших видів діяльності.

Для сучасної системи ведення господарства характерно поглиблення спеціалізації на основі підвищення концентрації виробництва. Спеціалізація господарства визначає його виробничий напрямок. Для того щоб визначити

виробничий напрямок господарства потрібно спочатку проаналізувати товарну продукцію. Структура товарної продукції визначається як процентне співвідношення вартості продукції окремих культур і галузей в загальній сумі вартості товарної продукції по підприємству, яка приймається за 100 %. Місце культур і галузей в підприємстві визначається їх питомою вагою в структурі вартості товарної продукції. Для аналізу динаміки складу та структури товарної продукції ПСП «Україна» розглянемо данні табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Динаміка складу та структури товарної продукції рослинництва ПСП «Україна»

Вид продукції і галузі	2019		2020		2021		2021 до 2019 (+,-)
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Рослинництво, всього	102368	100	80934	100	57421	100	
в т. ч. зернові	31965	31,2	15579	19,2	19954	34,7	
соняшник	31139	30,5	14082	17,4	13197	23,0	
кукурудза	38287	37,4	50618	62,5	24270	42,3	
ячмінь	977	0,9	655	0,8	-	-	

За даними таблиці 2.3 можна зробити висновок, що найбільший обсяг виробництва продукції рослинництва можна відмітити у 2020 році – на рівні 80934 тис.грн. А у 2021 році спостерігається найбільша сума виручки від реалізації – 57074 тис.грн. Таке зростання зумовлено реалізацією продукції (соя та насіння соняшнику) врожаю 2020 року в 2021 році. Рослинництво включає в себе вирощування зернових культур та соняшнику. Виробництво зернових культур та їх реалізація за аналізований період скоротилося в 2 рази. В структурі товарної продукції на підприємстві в 2019,2020 та 2021 році найбільшу питому вагу займає реалізація кукурудзи – 37,4%, 62,5% та 42,3 % відповідно.

Досить позитивним в господарській діяльності ПСП «Україна» є те, що воно поряд з виробництвом продукції рослинництва займається нарощуванням обсягів нарощування виробництва продукції тваринництва, зокрема вирощування вівців.

Підприємство має лінійно-функціональну структуру управління. Лінійно-функціональна структура управління, відповідно до неї, формуються відділення за видами діяльності, в рамках яких виділяються ще дрібніші зі своїм набором функцій. При цьому управління підлеглими здійснюється за допомогою вертикальних зв'язків, «зверху вниз»: лінійний керівник ставить завдання і призначає виконавців. А ті можуть давати розпорядження своїм підлеглим. В таких умовах максимально дотримується принцип єдиноначальності, але це має свої недоліки. З одного боку, ставлять високі вимоги до управлінців (важлива висока кваліфікація), з іншого - через відсутність взаємозв'язку між підрозділами ускладнюється їх робота. До того ж відповідальність лежить на керівництві, і з часом воно може відчувати зайве навантаження.

Ведення бухгалтерського обліку на підприємстві здійснює головний бухгалтер. Бухгалтерський облік ведеться відповідно до Плану рахунків. Бухгалтерський облік ведеться за журнальною та меморіально-ордерною програмою з використанням комп'ютерних програм «1 С: Бухгалтерія 8.1», Клієнт-Банк та Медок.

Джерелом інформації для аналізу фінансового стану ПСП «Україна» є Баланс (Звіт про фінансовий стан) підприємства (форма №1-м) та дані форми №2-м Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (Додаток Б, В, Г, Д, Е). Ми будемо використовувати дані фінансової звітності за період з 2017 по 2021 рік.

Основні показники господарської діяльності наведені в таблиці 1.3.

Аналізуючи дохід (виручку від реалізації) товарів, робіт, послуг за 2017-2021 роки, можна відмітити, що у 2021 році спостерігався найбільший дохід (57074,7 тис.грн), а найменший - у 2017 році (40383,5 тис.грн). Якщо характеризувати динаміку, то варто відмітити, що дохід в 2021 році у порівнянні з 2017 роком збільшився на 16691,2 тис.грн, що становить 41,3%.

Таблиця 1.3 – Аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності ПСП «Україна» за 2017-2021 рр.

№	Показники	2017	2018	2019 р.	2020	2021	Відхилення 2021 р. (+,-) від							
		р.	р.		р.	р.	2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.	
							сума	%	сума	%	сума	%	сума	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	Дохід (виручка) від реалізації (продукції, товарів, послуг) (без ПДВ), тис. грн.	40383,5	45870,6	42327,2	43910,5	57074,7	16691,2	141,3	11204,1	124,4	14747,5	134,8	13164,2	130,0
2	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	25519,3	32766,4	35956,1	36072,9	34574,9	9055,6	135,5	1808,5	105,5	-1381,2	96,2	-1498	95,8
3	Валовий: прибуток, тис. грн	14864,2	13104,2	6371,1	7837,6	22499,8	7635,6	151,4	9395,6	171,7	16128,7	353,2	14662,2	287,1
	- збиток, тис. грн.													
4	Операційні доходи, тис. грн.	15,8	19,9	30,2	3,6	250	234,2	1582,3	230,1	1256,3	219,8	827,8	246,4	6944,4
5	Операційні витрати діяльності, тис. грн.	2101,5	2984	2665	3413,4	6201,4	4099,9	195,1	3217,4	207,8	3536,4	232,7	2788	181,7
6	Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн.													
	- прибуток	12778,5	10140,1	3736,3	4427,8	16548,4	3769,9	129,5	6408,3	163,2	12812,1	42,9	12120,6	373,7
	- збиток													
7	Інші доходи, тис. грн.	438,2	631,6	587,9	463	104,9	-333,3	23,9	-526,7	16,6	-483	17,8	-358,1	22,7
8	Інші витрати, тис. грн.	330,4	403,7	472,4	803,5	320,9	-9,5	97,1	-82,8	79,5	-151,5	67,9	-482,6	39,9

Кінець таблиці 1.3.

9	Фінансовий результат від звичайної діяльності, - прибуток	12886,3	10368	3851,8	4087,3	16332,4	3446,1	126,7	5964,4	157,5	12480,6	424,02	12245,1	399,589
	- збиток													
10	Чистий прибуток, тис. грн.	12886,3	10368	3851,8	4087,3	16332,4	3446,1	126,7	5964,40	157,5	12480,60	424,0	12245,10	399,6
	- збиток, тис. грн.													
11	Рентабельність %	31,91	22,60	9,10	9,31	28,62	-3,29	89,7	6,01	126,6	19,52	314,5	19,31	307,4
12	Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	17944,1	25253,5	34284,7	42727,4	48291,3	30347,3	269,1	23037,9	191,2	14006,6	140,9	5563,9	113,0
13	Фондовіддача	2,25	1,82	1,23	1,03	1,18	-1,0686	52,5	-0,63	65,1	-0,05	95,7	0,15	115,0
14	Середньо-спискова чисельність працівників, осіб	26	28	30	35	36	10	138,5	8	128,6	6	120,0	1	102,9
15	Продуктивність праці, грн. \ особу	1553,21	1638,24	1410,91	1254,59	1585,41	32,20	102,1	-52,83	96,8	174,5	112,4	330,82	126,4

Дохід в 2021 році у порівнянні з 2020 роком збільшився на 13164,2 тис.грн. що становить 30 %. Отже, спостерігається тенденція збільшення доходу. Це сталося під впливом таких факторів, як зростання капіталовіддачі та продуктивності праці, економія на зовнішніх ресурсах завдяки їх раціональному використанню.

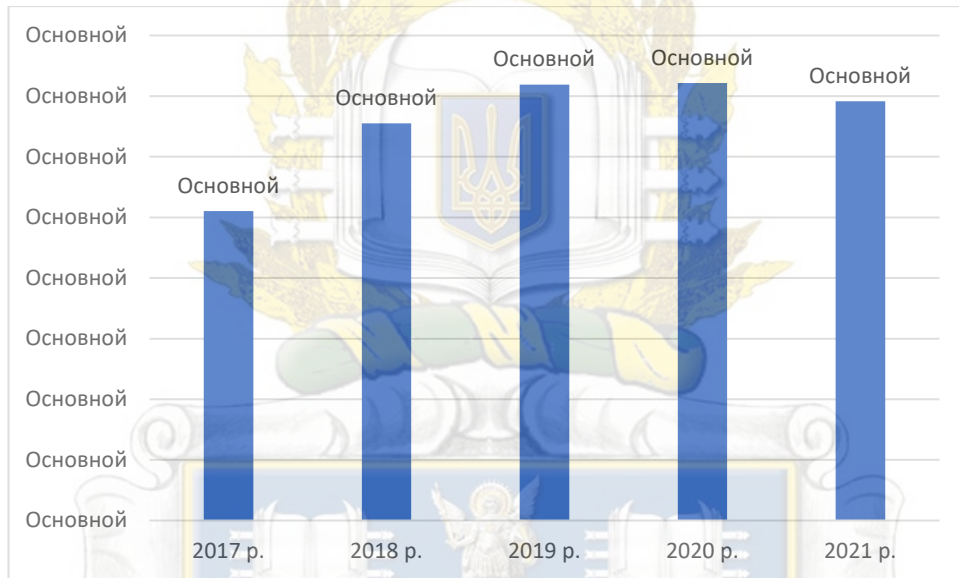

Рисунок 1.6 – Динаміка собівартості реалізованої продукції ПСП «Україна» за 2017-2021 рр., тис.грн.

З рис. 1.6 спостерігаємо, що в 2017 році собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) була найменшою і становила 25519,3 тис.грн. Якщо цей показник порівнювати з відповідним показником 2021 року, то варто відмітити, що собівартість у 2021 році зросла на 9055,6 тис.грн (35,5 %). Якщо порівнювати дані 2021 року з 2020 роком, собівартість зменшилася на 1498 тис.грн або на 4,2%. Зниження собівартості відбулося під впливом підвищення технічного рівня виробництва, зокрема упровадження нової прогресивної технології, підвищення рівня механізації та автоматизації виробничих процесів; розширення масштабів використання й удосконалення техніки і технології, що застосовується.

Валовий прибуток був найвищим у 2021 році (22499,8 тис.грн), а це означає, що у попередніх роках були менші обсяги реалізації товарів, робіт, послуг. Валовий прибуток 2021 року у порівнянні з 2017 роком збільшився на

51,4% або на 7635,6 тис.грн.

Величина валового прибутку залежить від таких основних факторів:

- зміни обсягу реалізації;
- зміни собівартості реалізованої продукції;
- зміни цін на продукцію;
- зміни структури продукції за рентабельністю.

Рисунок 1.7 – Динаміка операційних витрат ПСП «Україна» за 2017-2021 рр., тис.грн.

На рис. 1.7 зображена динаміка операційних витрат підприємства з 2017 по 2021 рік. З даної діаграми випливає, що операційні витрати мають тенденцію до збільшення. У 2017 році вони становили 2101,5 тис.грн, що у 3 рази менше, ніж у 2021 році. Варто зазначити, що одним із напрямків збільшення прибутку від операційної діяльності є скорочення операційних витрат у випадку, якщо вони не є обґрунтованими.

Фінансові результати від операційної діяльності визначаються як алгебраїчна сума валового прибутку, іншого операційного доходу, адміністративних видатків, видатків на збут і інші операційні видатки.

Остаточний фінансовий результат - чистий прибуток (збиток) визначається як різниця між різними видами доходів та витрат підприємства за звітний період.

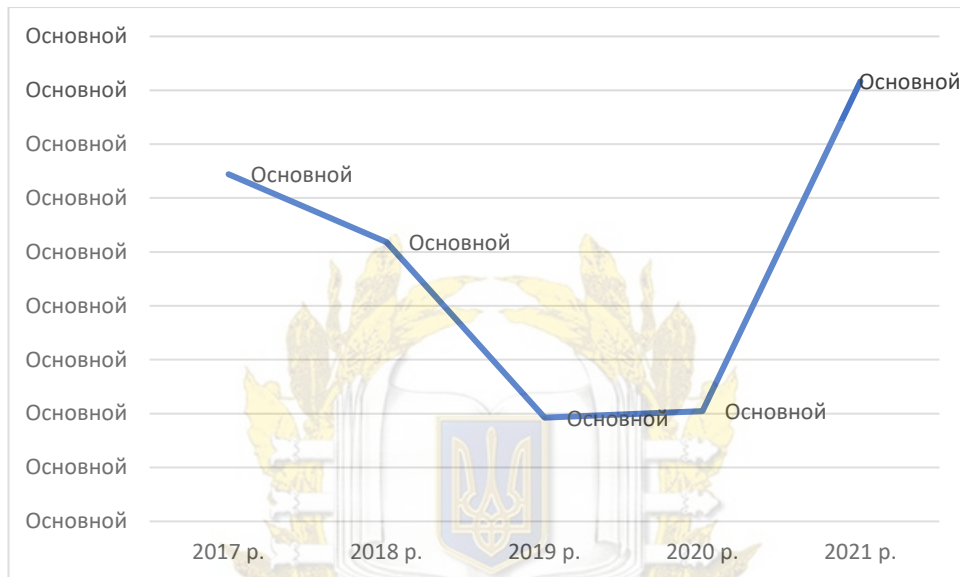

Рисунок 1.8 – Динаміка чистого прибутку ПСП «Україна» за 2017-2021 рр., тис.грн.

На рис. 1.8 зображено, що чистий прибуток 2021 року становив 16332,4 тис.грн., що на 3446,1 тис.грн. більше, ніж у 2017 році. Протягом досліджуваного періоду відбувалися коливання суми чистого прибутку то в сторону збільшення то в сторону зменшення. Це дає змогу зробити такий висновок, що підприємство працює не стабільно та не ефективно використовує свої ресурси. Сума чистого прибутку підприємства спрямовується на формування фондів підприємства. Він використовується для покриття витрат, пов'язаних з відшкодуванням збитків та позапланових витрат.

Показники рентабельності є відносними характеристиками фінансових результатів і ефективності діяльності підприємства. Вони вимірюють прибутковість підприємства з різних позицій і групуються відповідно до інтересів учасників економічного процесу. Найвищий відсоток рентабельності становив 31,91 % у 2017 році. Помітним є те, що цей показник у 2017-2020 роках має тенденцію до зменшення. У 2021 році спостерігається значне підвищення рентабельності.

Аналізуючи показник продуктивності праці, спостерігаємо, що у 2017 році він становив 1553,21 тис.грн./чол, у 2018 році – 1638,24 тис.грн./чол, що на 85 тис.грн./чол більше, у 2019 році – 1410,91 тис.грн./чол, що на 228

тис.грн./чол менше, ніж у попередньому році. У 2021 році ми можемо спостерігати найвищий показник – 1585,41 тис.грн./чол. Зростання продуктивності праці, сприяє покращенню всіх техніко-економічних і фінансових показників діяльності підприємства.

Середньорічна вартість основних засобів має тенденцію збільшення, так як у 2021 році, порівняно із 2017 р., збільшилась на 30347,3 тис. грн. або на 169,1%, із 2018 р. - збільшилась на 23037,9 тис.грн. або на 91,2%. Це пояснюється тим, що відбулося ефективне використання основних засобів, не спостерігалось простоїв обладнання, устаткування.

Фондовіддача є одним з основних показників ефективності використання основних засобів. Даний показник характеризує величину обсягу продукції в розрахунку на 1 грн. обсягу основних фондів.

Якщо характеризувати динаміку, то варто відмітити, що фондовіддача в 2021 році у порівнянні з 2017 роком зменшилась на 1,06 тис.грн, або на 47,5 %. Протягом досліджуваного періоду спостерігається зменшення показника фондовіддача.

Отже, проаналізувавши фінансово - господарський стан приватного підприємства «Україна» за п'ять років можна зробити висновок:

- підприємство нарощує обсяги реалізації робіт та послуг, про що свідчить зростання доходу від її реалізації; майновий стан підприємства є задовільним;
- підприємство є ліквідним та фінансово стійким, а його ділова активність характеризується як ефективна;
- основна діяльність підприємства є прибутковою на протязі всіх п'яти років.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Інформаційне забезпечення обліку оборотних активів підприємства

Організація бухгалтерського обліку – це сукупність дій зі створення цілісної системи бухгалтерського обліку, підтримки та підвищення рівня її організованості, функціонування якої спрямоване на забезпечення інформаційних потреб користувачів облікової інформації, включаючи вибір форм організації та формування матеріального та інформаційного забезпечення облікового процесу.

Основні завдання організації обліку оборотних активів наведені на рис.

2.1.

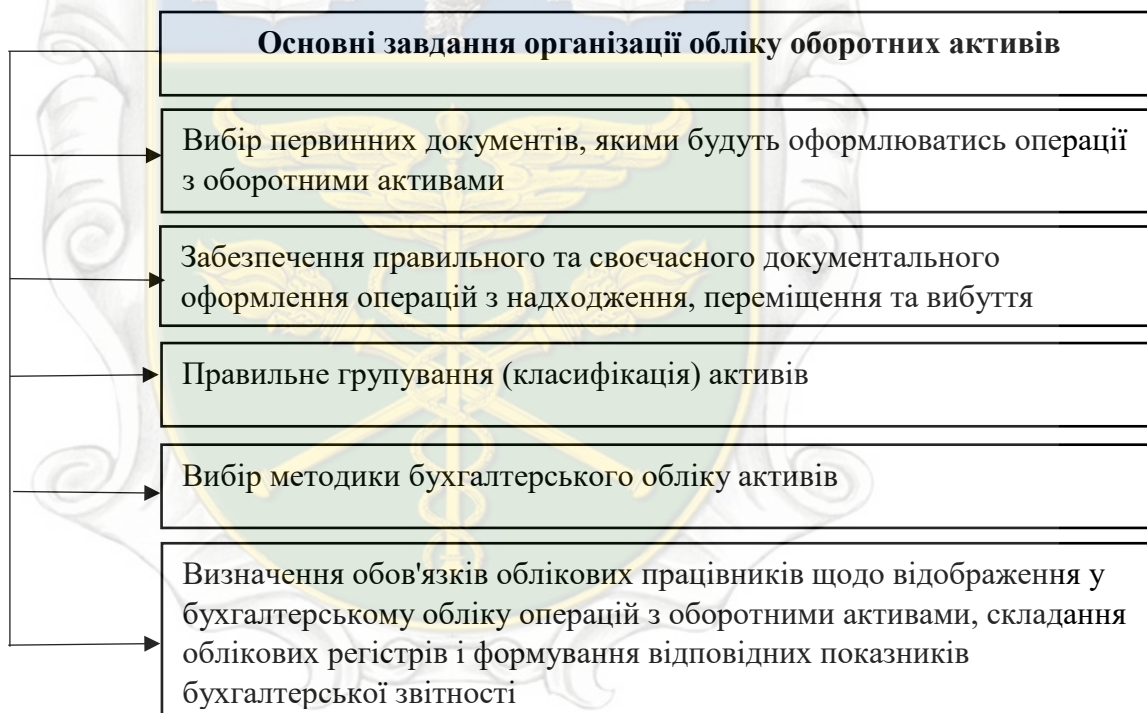

Рисунок 2.1 – Завдання організації обліку оборотних активів

У відповідності до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.99 р. №996-XIV організація бухгалтерського обліку на підприємстві належить до компетенції його власника або

уповноваженого органу [41]. Зокрема, стаття 8 цього Закону визначає, що однією зі складових організації бухгалтерського обліку підприємства є облікова політика, яка являє собою сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Від правильності її розробки на підставі Закону та положень (стандартів) бухгалтерського обліку (надалі П(С)БО), залежить своєчасність, точність, об'єктивність даних обліку та неупередженість звітних даних необхідних внутрішнім і зовнішнім користувачам. Бухгалтерський облік регулюється Обліковою політикою Приватного сільськогосподарського підприємства «Україна».

Облікова політика є елементом системи нормативного регулювання бухгалтерського обліку на Приватному сільськогосподарському підприємстві «Україна». Закріплені в ній принципи та методи відповідно до принципу послідовності мають застосовуватися постійно (із року в рік).

Важливою умовою організації обліку оборотних активів є своєчасне і правильне оформлення первинними документами господарських операцій по надходженню і руху оборотних активів. Методологія формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси та розкриття її у фінансовій звітності регламентуються П(С)БО 9 «Запаси», та Обліковою політикою Приватного сільськогосподарського підприємства «Україна».

Придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. Запаси відображаються у бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації. Виробничі запаси, які зберігаються до моменту їх використання на складах, утворюють запас, який необхідно нормувати. Норми запасів встановлюють по кожному найменуванню, сорту і розміру, що являється обов'язковою умовою системи управління запасами. Розрахунок нормативу запасів товарно-матеріальних ресурсів здійснюється відповідно до методики розрахунку нормативу запасів матеріально-технічних ресурсів. Типові форми первинного обліку сировини і матеріалів затверджені

наказом Мінстату України від 21.06.96 р. № 193 «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів» [43].

Документи, якими оформлюється надходження і витрачання запасів, наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Первинні документи з обліку операцій із запасами

Назва документу 1	Призначення 2
Журнал обліку вантажів, що надійшли	Застосовується для реєстрації транспортних документів, пов'язаних з отриманням вантажів та оприбуткуванням їх на склад підприємства
Прибутковий ордер	Використовується на складі, заповнюється в день надходження запасів при відсутності розбіжностей з документами постачальника, при оприбуткуванні запасів, отриманих з переробки
Акт про приймання матеріалів	Застосовується при прийнятті запасів, якщо є розбіжності з документами постачальника, або коли виробничі запаси надійшли без документів. Використовується для обліку надходження запасів і для направлення листа-претензії постачальнику
Лімітно-забірна картка	Використовується для систематичного відпуску у виробництво лімітованих матеріалів, а також для поточного контролю за дотриманням встановлених лімітів їх відпуску. Зазначається місячний ліміт відпуску певному цеху
Акт-вимога на зміну (додатковий відпуск) матеріалів	Заповнюється при разовому відпуску запасів для виробничих та господарських потреб
Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів	Використовується для разового відпуску запасів всередині підприємства
Картка № складського обліку матеріалів	Використовується для обліку виробничих запасів на складі
Відомість обліку залишків матеріалів на складі	Використовується для взаємозв'язку складського та бухгалтерського обліку
Матеріальний ярлик	Використовується для позначення одиниць запасів
Сигнальна довідка про відхилення фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу	Складається завскладом (комірником) у разі виявлення відхилень фактичного залишку виробничих запасів від встановлених норм
Матеріальний звіт	Складається МВО і передається до бухгалтерської служби; відображає рух запасів на складі за певний період
Рахунок-фактура	Використовується для розрахунків між постачальниками та покупцями за відвантажені (відпущені) товари 1-ТН-
Товарно-транспортна накладна (Додаток Ж)	Призначена для обліку поставок запасів та розрахунків за їх перевезення автомобільним транспортом. Використовується для якісного та кількісного приймання запасів

Кінець таблиці 2.1

1	2
Акт закупівлі ТМЦ	Використовується для закупівлі запасів підзвітними особами у фізичних осіб на ринку та в інших місцях торгівлі. Форма Акту повинна затверджуватися Положенням про облікову політику. При оформленні в ньому обов'язково зазначаються паспортні дані та ідентифікаційний код продавця

Особливої уваги потребує документування малоцінних швидкозношуваних предметів, оскільки для даного виду запасу розроблені окремі форми первинних документів. Для організації обліку МШП застосовуються типові форми первинних документів, затверджені наказом Міністерства статистики України від 22.05.96 р. № 145.

Інформація щодо типових форм обліку МШП наведена у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Первинні документи з обліку МШП

Назва документу	Форма	Призначення
1	2	3
Відомість на поповнення (вилучення) постійного запасу інструментів (пристроїв)	МШ-1	Застосовується для обліку зміни запасу інструментів (пристроїв) у цехових інструментальних коморах на підприємствах, які застосовують облік інструментів (пристосувань) в експлуатації за методом встановлення постійного запасу (норми) обмінного (оборотного) фонду. На підставі даних відомостей вносяться зміни до карток складського обліку матеріалів інструментальнороздавальної комори (інших підрозділів підприємства)
Картка обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів	МШ-2	Облік МШП. виданих бригадам, цехам та окремим робітникам підприємства для індивідуального користування. При поверненні на склад з експлуатації вони знову оприбутковуються. Не придатні для подальшої експлуатації МШП списуються та оформлюються відповідним актом
Замовлення на ремонт або заточування інструментів (пристосувань)	МШ-3	Оформлення факту заточування та ремонту інструментів (пристосувань) (на тих підприємствах, де це проводиться централізовано). Після загострення або ремонту МШП комірник оцінює та фіксує в одному примірнику повернення інструмента
Акт малоцінних та швидкозношуваних предметів	МШ-4	Оформлення факту поломки, псування або втрати МШП
Акт списання інструментів (пристосувань) і обмін їх на придатні	МШ-5	Оформлення списання інструментів (пристроїв), що стали не придатними для експлуатації на підприємствах, які обліковують їх за методом обмінного (оборотного фонду)

Кінець таблиці 2.2

1	2	3
Особова картка обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв	МШ-6	Облік спецодягу, спецвзуття та захисних засобів, виданих робітниками підприємств в індивідуальне користування за встановленими нормами
Відомість обліку видачі (повернення) спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв	МШ-7	Обліку прийняття від працівника підприємства спецодягу, спецвзуття та захисних засобів для прання, дезінфекції, ремонту, літнього зберігання та повторної видачі для користування
Акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів	МШ-8	Оформлення списання морально застарілих, зношених і непридатних для подальшого використання інструментів пристосувань, спецодягу, спецвзуття, захисних засобів після закінчення терміну використання, інших МШП

На дату балансу запаси оцінюються за нижчою із двох наступних оцінок: за первісною вартістю або за чистою вартістю реалізації. Первісна вартість визначається залежно від способу надходження запасів на підприємство: отримання за плату; створення безпосередньо на підприємстві; зарахування до статутного капіталу підприємства; одержання на безоплатній основі; бартер на схожі (несхожі) (табл. 2.3.).

До первісної вартості запасів не включаються, а відносяться до витрат того періоду, в якому вони були понесені: проценти за використання позики; понаднормові витрати і нестачі запасів; загальновиробничі та інші схожі витрати, які не пов'язані з надходженням і доставкою запасів та приведенням їх до придатного для використання стану у власних цілях; витрати за збут. За чистою вартістю реалізації запаси відображаються, якщо на дату балансу їх ціна зменшилась або вони браковані, неактуальні або якимось чином втратили бажану економічну вигоду.

Відповідно П(С)БО 9, чиста вартість реалізації – це очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням (мінусом) очікуваних затрат на завершення їх виробництва і реалізації [40]. Чиста вартість реалізації визначається за кожною одиницею запасів вирахуванням з очікуваної ціни продажу очікуваних витрат на завершення виробництва і збут. Величина, на яку первісна вартість запасів більша за чисту вартість їх

реалізації, та вартість цілком втрачених (бракованих; яких не достатньо) запасів списуються на витрати звітнього періоду із зазначенням вказаної вартості на рахунках позабалансового обліку

Таблиця 2.3 – Шляхи отримання запасів та їх вартість

Шляхи отримання запасів	Первісна вартість
Придбані за плату	Собівартість, що включає: – суми, що вираховуються відповідно договору постачальника; – суми непрямих податків, що виникають внаслідок придбання запасів, що не відшкодовуються підприємству-платнику; – суми ввізного мита; – витрати понесені на вантажно-розвантажувальні роботи; – витрати, що пов'язані із перевезення запасів до місця їх експлуатації, включаючи витрати на страхування ризиків транспортування; – витрати на заготівлю; – інші витрати, які безпосередньо пов'язані з надходженням запасів і приведенням їх до стану, придатного для використання у необхідних цілях
Придбані за плату за іновалюту	Собівартість придбання, що оцінюється у валюті звітності із застосуванням валютного курсу на дату операції (дата визнання активів). Якщо була передоплата, то оцінка запасів на дату їх оприбуткування здійснюється по валютному курсу на дату авансу
Виготовлені власними силами	Виробнича собівартість у складі прямих витрат (прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, інших прямих витрат, загальновиробничих витрат)
Як внесок до статутного капіталу	Погоджена засновниками справедлива вартість з урахуванням витрат
Одержані безоплатно	Справедлива вартість з урахуванням фактично понесених витрат
Обмін на подібні	Балансова вартість переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливу вартість, то первісною вартістю отриманих запасів є їхня справедлива вартість (із включенням різниці до витрат звітнього періоду)
Обмін на неподібні	Справедлива вартість отриманих запасів

Правильна побудова обліку грошових коштів та їх еквівалентів дає змогу забезпечити інформацію про їх наявність, цілеспрямоване використання та контроль за зберіганням. Усі грошові кошти підприємств, що призначені для здійснення господарської діяльності, мають зберігатися на рахунках у банку: для обліку готівки і руху коштів в обороті, що зберігаються в банку, або якщо кошти господарства мають цільове призначення (розрахунки з постачальниками за акредитивом тощо) – рахунок «Рахунки в банках»; для обліку грошових коштів необоротного призначення (депозити капіталовкладень тощо) – рахунок «Інші необоротні активи»; для обліку

готівки і руху коштів – рахунок «Готівка»; для обліку коштів у дорозі, грошових документів, сертифікатів – рахунок «Інші кошти»; для куплених цінних паперів – рахунок «Поточні фінансові інвестиції»; для одержаних векселів – рахунок «Короткострокові векселі одержані».

Первинні документи, які підтверджують рух грошових коштів, повинні бути належним чином упорядковані. Касові операції оформлюються документами, типові форми яких затверджено Міністерством статистики України за згодою з Національним банком України і Міністерством фінансів України, і які повинні застосовуватися без змін на всіх підприємствах, незалежно від їх відомчої підпорядкованості та форми власності. Документування операцій з грошовими коштами зображені в табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Документи, які підтверджують рух готівки в касі

Назва документу	Призначення	Примітка
Прибутковий касовий ордер	Оформлення надходження готівки в касу	
Видатковий касовий ордер	Оформлення видачі готівки з каси	Додаток И
Журнал реєстрації та видаткових касових документів	Призначений для реєстрації в бухгалтерській службі касових документів	
Касова книга	Відображення обліку операцій з готівкою касиром	Додаток К
Книга обліку прийнятих та виданих касиром грошей	Відображення обліку коштів, які надходять в касу	

Порядок ведення касових операцій регламентується Положенням про ведення касових операцій у національній валюті України, затвердженим Постановою Правління Національного банку України від 29.12.17 р. № 148 [42].

Порядок документального оформлення операцій з грошовими коштами представлено на рис. 2.2.

Відповідно до чинного законодавства підприємства зберігають свої грошові кошти на поточних рахунках у банках України на договірних засадах. Розрахунки здійснюються в безготівковій або готівковій формах у порядку, визначеному нормативними актами Національного банку України.

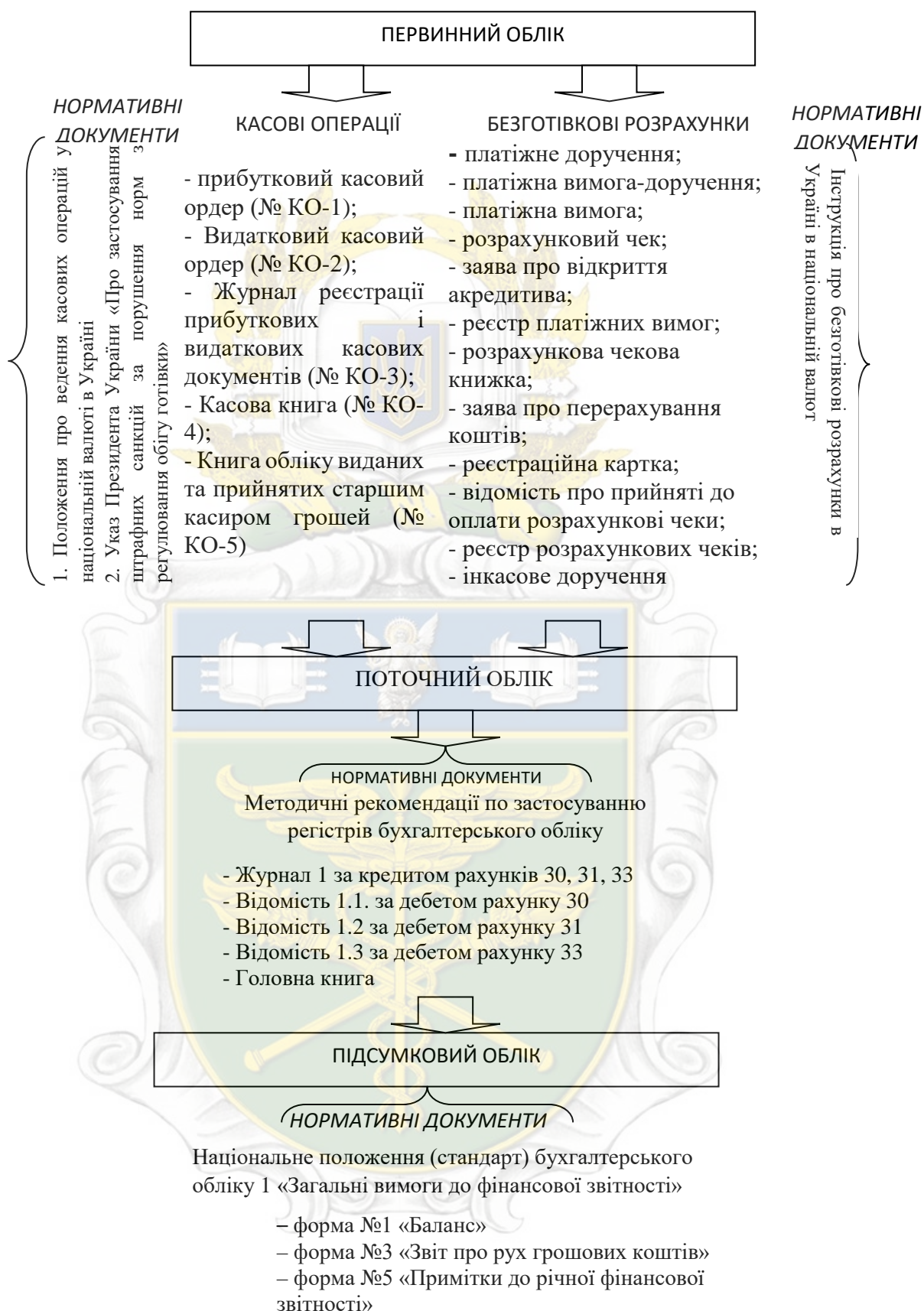

Рисунок 2.2 – Порядок документального оформлення операцій з грошовими коштами

Для зберігання грошових коштів і здійснення всіх видів розрахунків та касових операцій юридичні особи відкривають банківські рахунки на умовах, викладених в Інструкції «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті користувачів платіжних послуг», яка затверджена постановою Правління НБУ від 29.07.2022 р. № 163.

Для визначення облікових номенклатур первинного обліку з надходження грошей складають таблицю, форма якої наведена в табл. 2.5, де визначено основні дані, котрі потрібно буде відобразити в носіях. Аналогічно чинять у разі визначення облікових номенклатур первинного обліку з вибуття грошей.

Таблиця 2.5 – Облікові номенклатури первинного обліку надходження грошей на поточний рахунок в банку

Дані для обліку	Використання облікових даних	В яких носіях фіксується інформація вперше	Примітка
1. Здача грошей у банк із каси: – номер документа – дата – сума	Для обліку зданих у банк готівкових грошей	Заява на внесення готівки	
2. Надходження грошей від перерахування: – назва платника – номер його рахунку в банку; – найменування та місце знаходження банку платника; – дата; – кореспонденція і місце; – призначення платежу; – залишок на кінець дня (звітного періоду)	Для обліку грошових коштів та розрахункових операцій	Платіжне доручення	Додаток Л

Уповноважений представник підприємства (бухгалтер, касир) періодично отримує виписки банку з відповідними документами, на основі яких відбувалося зарахування або списання коштів із рахунків.

При обробленні виписок треба пам'ятати, що для банків їх клієнти є кредиторами, тобто банки виступають боржниками клієнтів, зараховуючи та

зберігаючи їхні гроші. Зараховуючи гроші від покупців на поточні рахунки, банк кредитує поточні рахунки, а списуючи – дебетує.

Наступною складовою оборотних активів підприємства є дебіторська заборгованість, організація обліку якої має досить важливе значення, тому що сприяє впорядкуванню інформації та її достовірній оцінці за операціями із борговими правами (дебіторами). Облік дебіторської заборгованості в Україні регулюється П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість».

Згідно з п. 5 цього стандарту дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначено її суму. Для віднесення дебіторської заборгованості до довгострокової необхідно, щоб виконувалися одночасно такі критерії: – заборгованість не виникає в ході нормального операційного циклу; – строк її погашення більше 12 місяців. У разі якщо строк погашення дебіторської заборгованості, що не виникає в ході нормального операційного циклу, менше року, вона відноситься до поточної [34].

Дебіторська заборгованість, яка виникає в ході нормального операційного циклу, визнається поточною незалежно від строку погашення. Якщо до поточної дебіторської заборгованості підприємства відноситься дебіторська заборгованість зі строком погашення менше 12 місяців та дебіторська заборгованість зі строком погашення більше 12 місяців з дати балансу, то таку інформацію повинно бути розкрито у примітках до фінансової звітності. Для віднесення дебіторської заборгованості до довгострокової або поточної необхідно брати до уваги строк, який залишився до погашення заборгованості від дати балансу [34].

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги може бути визнана активом лише одночасно з визнанням доходу від реалізації та оцінюється за первісною вартістю [34]. У разі відстрочення платежу за продукцію (товари) з утворенням від цього різниці між справедливою вартістю дебіторської заборгованості та номінальною сумою коштів та/або їх еквівалентів, що підлягають отриманню, така різниця

визнається дебіторською заборгованістю за нарахованими доходами (процентами) у періоді її нарахування.

Поточна дебіторська заборгованість, яка є фінансовим активом (крім придбаної заборгованості та заборгованості, призначеної для продажу), включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Для визначення чистої реалізаційної вартості обчислюється величина резерву сумнівних боргів [32].

Таблиця 2.6 – Документування операцій за поточною дебіторською заборгованістю

Вид дебіторської заборгованості	Документи
Розрахунки з вітчизняними покупцями	Накладна, рахунок-фактура, рахунок, акт прийнятих робіт, послуг, податкові накладні, товарнотранспортні накладні, товарні накладні, виписки банку
Розрахунки з іноземними покупцями	Комерційні документи (рахунки-фактури — інвойси), транспортні накладні (залізнична накладна, авіа накладна, коносамент, товарно-транспортна накладна, пакувальні листи), платіжні документи на перерахування сум митних платежів та інших податків на розрахунки митних установ, митні декларації.
Резерв сумнівних боргів	Бухгалтерська довідка-розрахунок
Розрахунки за виданими авансами	Платіжне доручення, виписка банку
Розрахунки з підзвітними особами	Звіт про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт з доданими виправдовуючими документами, прибуткові касові ордери, видаткові касові ордери
Розрахунки за претензіями	Претензія, акт приймання вантажу, рішення судових органів, (арбітражу), письмова згода постачальника на пред'явлену претензію, виписка банку
Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків	Протокол засідання інвентаризаційної комісії, наказ керівника, документи, що підтверджують внески по відшкодуванню матеріальної шкоди (накладна, прибутковий касовий ордер тощо)
Розрахунки з іншими дебіторами	Прибутковий касовий ордер, видатковий касовий ордер, накладна, рахунок, виписка банку тощо

Особливої уваги в частині організації бухгалтерського обліку, зокрема, документування потребують розрахунки з підзвітними особами. Направлення працівників підприємства у відрядження здійснюється керівником підприємства з оформленням наказу, в якому зазначаються: пункт

призначення, назва підприємства, куди відправляється працівник, строк і мета відрядження. Наказ про направлення працівника у відрядження є підставою для видачі йому відповідного посвідчення про відрядження, окрім наказу, складається кошторис витрат для розрахунку необхідної до видачі суми авансу.

Ще одним видом оборотних активів є витрати майбутніх періодів. Витрати майбутніх періодів - це витрати, які здійснені в поточному періоді, але підлягають віднесенню на витрати майбутніх періодів. Виділимо основні ознаки таких витрат:

1. Витрати були фактично понесені в звітному періоді (тобто були понесені витрати у вигляді сплати авансу (за підписку на періодичні видання) або отримані документи, які підтверджують факт здійснення витрат (документи на патент));

2. Понесені витрати відносяться саме к майбутнім періодам (доходи які пов'язані з такими витратами будуть отримані у майбутньому або сплачені платежі пов'язані з майбутніми періодами).

До основних об'єктів обліку витрат майбутніх періодів відносяться:

- витрати, пов'язані з оплатою робіт і послуг, здійснення і надання яких відбувається впродовж кількох звітних періодів (оренда, страхування, передплата на періодичні та довідкові видання тощо);

- витрати, пов'язані з оплатою торгового патенту;

- освоєння нових виробництв та агрегатів;

- витрати на освоєння нових виробничих потужностей та на підготовку до сезонного виробництва;

- витрати, пов'язані з оплатою ліцензій;

- витрати до сезону активного здійснення основної діяльності (в сільському господарстві та сезонних галузях промисловості);

- інші витрати майбутніх періодів.

Облік витрат майбутніх періодів, пов'язаних з операціями з попередньої оплати робіт і послуг, здійснення і надання яких відбувається впродовж

кількох звітних періодів. Документування господарських операцій, пов'язаних з витратами майбутніх періодів відображене у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Документування господарських операцій, пов'язаних з витратами майбутніх періодів

№ з/п	Зміст господарської операції	Документи, які використовуються для реєстрації операції
1	Витрати на передплату періодичних видань	Рахунки, платіжні доручення, акти виконаних робіт, послуг
2	Підготовка до початку діяльності підприємства:	
	- матеріальні витрати, пов'язані з підготовкою	Акти, накладні, лімітно-забірні картки, платіжні доручення, прибуткові ордери
	- реєстрація в державних органах управління	Платіжні доручення, рахунки, квитанції
3	Оренда приміщень	Договори оренди, акти оцінки вартості орендованого майна, платіжні доручення, чеки
4	Патентування діяльності з продажу за готівку	Патент, квитанція про сплату плати за патент, видатковий касовий ордер, авансовий звіт, платіжне доручення
5	Страховання	Договір страхування (страховий поліс), рахунки, платіжні доручення

Попередня оплата робіт і послуг (аванс орендних платежів, підписка, оплата страхового поліса тощо) не може бути визнана витратами поточного періоду, оскільки:

- відповідно до п. 9.2. П(С)БО №16 «Витрати», попередня (авансова) оплата запасів, робіт і послуг не визнається витратами [86];

- відповідно до п. 6 П(С)БО №16 «Витрати», витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або зменшення зобов'язань, яке призводить до зменшення власного капіталу підприємства.

2.2 Облік оборотних активів в системі рахунків бухгалтерського обліку

Приватне сільськогосподарське підприємство «Україна» бухгалтерський облік запасів веде на рахунках 2 класу «Запаси» в розрізі відповідних субрахунків. Одиницею бухгалтерського обліку запасів визнається їх найменування. Облік запасів ведеться у натуральному та грошовому вимірниках. Запаси, прийняті на відповідальне зберігання, враховуються окремо від власних запасів. Для їх обліку використовується позабалансовий субрахунок 023 «Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні». Бухгалтерський синтетичний облік запасів ведеться на наступних рахунках: 20 «Виробничі запаси»; 21 «Поточні біологічні активи», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»; 23 «Виробництво» (залишки незавершеного виробництва); 25 «Напівфабрикати»; 26 «Готова продукція»; 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» [13].

За дебетом вказаних рахунків відображаються надходження запасів в підрозділ та їхня дооцінка, а за кредитом – відпуск на виробництво, на реалізацію, в переробку, а також уцінка. Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій Приватного сільськогосподарського підприємства «Україна», введені рахунки другого та третього порядку, які дозволяють вести облік за більш розширеними групами класифікації запасів, ніж встановлено П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 30 «Біологічні активи».

Відповідно до діючого Плану рахунків бухгалтерського обліку синтетичний облік виробничих запасів ведеться на рахунку 20 «Виробничі запаси», який має наступні субрахунки (рахунки другого порядку):

- субрахунок 201 «Сировина й матеріали»;
- субрахунок 202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»;
- субрахунок 203 «Паливо»;

- субрахунок 204 «Тара й тарні матеріали»;
- субрахунок 205 «Будівельні матеріали»;
- субрахунок 206 «Матеріали, передані в переробку»;
- субрахунок 207 «Запасні частини»;
- субрахунок 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»;
- субрахунок 209 «Інші матеріали»

За дебетом вказаних субрахунків відображаються надходження виробничих запасів в підрозділ та їхня дооцінка, а за кредитом – відпуск на виробництво, на реалізацію, в переробку, а також уцінка.

Порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку надходження запасів наведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку надходження запасів

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит
1	Придбані виробничі запаси з оплатою грошовими коштами (на суму договору поставки)	20	631
2	Одночасно на суму податку на додану вартість	641	631
3	Витрати з доставки і розвантаження запасів стороннім транспортом	20	631
4	Відображена сума ПДВ у складі транспортних витрат	641	631
5	Придбані і оприбутковані матеріали підзвітними особами	20	372
6	Відображена сума податку на додану вартість	641	372

До малоцінних та швидкозношуваних предметів належать предмети, що використовуються протягом не більше одного року: інструменти, господарський інвентар, спеціальне оснащення, спеціальний одяг тощо. У бухгалтерському обліку ПСП «Україна» малоцінні та швидкозношувані предмети відображаються на однойменному рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». За дебетом цього рахунку відображаються за первісною вартістю придбані, отримані або виготовлені малоцінні та швидкозношувані предмети, за кредитом – відпуск цих предметів в експлуатацію із списанням на рахунки обліку витрат, а також списання нестач і втрат від псування таких предметів. Рахунок 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» має субрахунки:

221– «Інструменти»;

222 – «Господарський інвентар»;

223 – «Спеціальний одяг і взуття»;

225 – «Інші малоцінні та швидкозношувані предмети».

З метою забезпечення збереження вказаних вище предметів в експлуатації, керівництво підприємства повинне організувати належний контроль за їх рухом, зокрема, оперативний кількісний облік.

Надходження малоцінних та швидкозношуваних предметів до виробничої комори в бухгалтерському обліку ПСП «Україна» відображається за дебетом рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» та кредитом субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками». Передача в експлуатацію малоцінних та швидкозношуваних предметів та їх списання відображається за дебетом відповідних рахунків обліку витрат і кредитом рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». Малоцінні та швидкозношувані предмети, передані в експлуатацію, обліковуються в бухгалтерії на позабалансовому субрахунку 073 «Перелік списаних малоцінних та швидкозношуваних предметів, термін корисного використання яких не більше 1 року» за кожною підзвітною особою.

Основні бухгалтерські проводки з обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів наведені у табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Основні бухгалтерські проводки з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума	Примітка
1	Придбано МШП	22	631	850,00	Додаток М
2	Оприбутковано МШП на склад із додаткового виробництва	22	23		
3	Одночасно на суму податку на додану вартість	641	631	170,00	Додаток Н
4	Внесено МШП до статутного капіталу як внесок учасників	22	46		
5	Списано МШП у виробництво	23	22		
6	Списано МШП на загальновиробничі витрати	91	22		
7	Списано МШП на адміністративні витрати	92	22	20,00	Додаток П
8	Списано собівартість реалізованих МШП	943	22		

Для обліку готівки в плані рахунків передбачено активний рахунок 30 «Готівка». Він має такі субрахунки:

301 «Готівка в національній валюті»

302 «Готівка в іноземній валюті».

Крім зазначених субрахунків, можна відкривати субрахунки для операційних кас на підприємствах, які займаються торговельною діяльністю. По дебету рахунка відображають надходження готівкових коштів, а по кредиту – їх використання. Аналітичний облік можна вести за окремими касирами та в розрізі видів іноземних валют. Для здійснення операцій на поточному рахунку до банку подаються документи, форми яких затверджені Національним банком України. При готівкових розрахунках банківськими документами є грошові чеки об'яви на внесок готівкою; у випадку безготівкових перерахувань – платіжні доручення, платіжні вимоги, платіжні вимоги–доручення, розрахункові чеки, акредитиви, векселі, банківські платіжні картки. Кореспонденцію рахунків з обліку касових операцій наведено у табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Кореспонденція рахунків за обліком касових операцій

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума	Примітка
1	Надійшли гроші в касу від реалізації	30	36		
2	Одержано гроші в касу з поточного рахунку	30	31		
3	Повернуто гроші в касу підзвітними особами	30	372		
4	Оприбутковано надлишки грошей в касі, виявлені інвентаризацією	30	719		
5	Видано з каси заробітну плату	66	30		
6	Видано з каси підзвіт	372	30	260,00	Додаток Р
7	Здано з каси на поточний рахунок	31	30		

Для обліку наявності та руху грошових коштів на поточному рахунку, що знаходиться у банку і можуть бути використані для поточних операцій призначено рахунок 31 «Рахунки в банках». По дебету рахунку 31 відображається надходження грошових коштів, а по кредиту – їх використання. Рахунок 31 «Рахунки в банку» має субрахунки: 311 «Поточні рахунки в національній валюті», 312 «Поточні рахунки в іноземній 80 валюті»,

313 «Інші рахунки в банку в національній валюті» та 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті». Типова кореспонденція рахунків по обліку операції на поточному рахунку у банку відображена у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 – Кореспонденція рахунків по обліку операції на поточному рахунку у банку в національній валюті

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума	Примітка
1	Внесено на рахунок у банку готівку з каси підприємства	311	301		
2	Одержано кошти на рахунок у банку від вибуття або зменшення вартості фінансових інвестицій	311	14		
3	Повернено грошові кошти постачальниками чи підрядниками, одержані ними за товари (роботи), які не були поставлені (виконані)	311	631		
4	Одержано виручку від реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг	311	70		
5	Знято кошти з банківського рахунка в касу підприємства	301	311		
6	Перераховано кошти банку на придбання валюти	333	311		
7	Перераховано кошти постачальникам за товари (роботи, послуги)-попередня оплата	371	311	57600,00	Додаток С
8	Сплачено єдиний соціальний внесок	65	311		
9	Перераховано податки до бюджету	641	311		

Найбільшу питому вагу в складі оборотних активів Приватного сільськогосподарського підприємства «Україна» займають біологічні активи.

Із Плану рахунків у бухгалтерському обліку виробничих запасів на досліджуваному підприємстві застосовуються наступні субрахунки:

- До рахунку 21 «Поточні біологічні активи»:

211 «Поточні біологічні активи рослинництва»

211 «Зернові та зернобобові культури»;

212 «Технічні культури»;

213 «Картопля та овочеві культури»;

214 «Кормові культури»;

215 «Інші культури».

212 «Поточні біологічні активи тваринництва»

- До рахунку 23 «Виробництво»:

231 «Рослинництво»

232 «Тваринництво». На дебет цих субрахунків відносять фактичні витрати по вирощуванню сільськогосподарських культур і утриманню тварин як продуктивного стада, так і на вирощуванні та відгодівлі, а на кредит – вихід продукції за плановою собівартістю з корегуванням в кінці календарного року до рівня фактичних витрат.

Основні бухгалтерські проводки з обліку поточних біологічних активів тваринництва наведені у табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Основні бухгалтерські проводки з обліку поточних біологічних активів тваринництва

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит
1	Відображено витрати на утримання приплоду (зарплата з нарахуваннями працівників, витрати кормів, загальновиробничі витрати) Сільгоспідприємство згідно облікової політики обліковує молодняк за виробничою собівартістю.	23 213	651, 661, 208, 91 23
2	Переведено молодняк в основне стадо великої рогатої худоби	155 164	213 155
3	Оприбутковано велику рогату худобу через підзвітну особу	213	372
4	Відображено податковий кредит	641	372
5	Оприбутковано приплід від продуктивних тварин (2 живих телят)	212	23

Облік поточних біологічних активів рослинництва розглянемо на прикладі: витрати на вирощування буряка (вартість насіння, добрив, гербіцидів, зарплата з нарахуваннями працівників, загальновиробничі витрати), які сільгоспідприємство понесло до дати піврічного балансу, склали 200 000 грн., а після дати балансу до моменту оприбуткування зібраного врожаю – 250 000 грн.

Згідно з обліковою політикою, посіви на дату балансу і сільгосппродукція на момент збирання обліковуються за собівартістю.

Вирощений буряк продано за 900 000 грн., в т.ч. ПДВ 150 000 грн.

Згідно з додатком до НП(С)БО 30 «Біологічні активи» овочеві культури (овочі) відносяться до поточних біологічних активів. Як ми зазначали вище, за загальним правилом біологічні активи на дату балансу обліковують за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу. Але це не стосується поточних біологічних активів рослинництва, які згідно з п. 11 НП(С)БО 30 «Біологічні активи» відображаються як незавершене виробництво. Тобто, на дату балансу вартість поточних біологічних активів продовжує обліковуватися на рахунку 23. На субрахунок 21 її не переводять.

Таблиця 2.13 – Бухгалтерські проводки з обліку поточних біологічних активів тваринництва

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума
1	Понесені до дати балансу витрати на вирощування буряка	23	209, 651, 661, 91	200 000
2	Понесені після дати балансу витрати на вирощування і збирання буряка	23	209, 651, 661, 91	250 000
3	Оприбутковано зібраний буряк	27	23	450 000
4	Продано буряк	361	701	900 000
5	Нараховано ПДВ	701	641	150 000
6	Дохід від продажу віднесено на фінрезультати	701	791	750 000
7	Списана собівартість проданого буряка	901	27	450 000
8	Собівартість віднесена на фінрезультати	791	901	450 000
9	Отримана оплата за проданий буряк	311	361	900 000

В аналітичному обліку біологічні активи відображають у вартісному та кількісному виразі. Одиницею виміру біологічних активів є штуки, голови тощо. Для окремих видів біологічних активів тваринництва (великої рогатої худоби, свиней тощо) передбачається додаткова характеристика — жива маса, якщо на дату балансу її можна достовірно визначити. Біологічні активи рослинництва (зернові культури, цукрові буряки тощо) в аналітичному обліку мають і таке кількісне відображення, як одиниця площі, яку вони фактично займають. Поточні біологічні активи знаходять своє відображення у рядку 110 ф. 1 «Баланс» на дату проміжної та річної фінансової звітності за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу.

РОЗДІЛ 3

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Інформаційне забезпечення та методика аналізу оборотних активів підприємства

Оборотні активи займають значну частку в загальній валюті балансу. Це наймобільніша частина капіталу, від стану і раціонального використання якого багато в чому залежать результати господарської діяльності і фінансовий стан підприємства. Основна мета аналізу оборотних активів - вчасне виявлення й усунення недоліків керування оборотним капіталом і знаходження резервів підвищення інтенсивності та ефективності його використання. Проводячи аналіз структури оборотних активів, необхідно мати на увазі, що стабільність фінансового стану великою мірою залежить від оптимального розташування засобів за стадіями процесу кругообігу: постачання, виробництво і збут продукції. Обсяги вкладення капіталу в кожен етап кругообігу залежать від галузевих і технологічних особливостей підприємств. Так, для підприємств з матеріаломістким виробництвом потрібне значне вкладення капіталу у виробничі запаси, для підприємств із тривалим циклом виробництва - у незавершене виробництво і т. д.[2]

Основними інформаційними ресурсами для аналізу оборотних активів є фінансова звітність. Інформація цієї звітності з урахуванням усього масиву даних бухгалтерського обліку складають базу даних аналізу оборотних активів. Ця специфіка може характеризувати масиви даних, що виступають як інформаційні потоки оперативного, перспективного і ретроспективного аналізу. Розкриття можливостей окремих форм звітності в частині відображення інформації, яка застосовується для аналізу оборотних активів відобразимо у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Можливості окремих форм звітності в частині відображення інформації про оборотні активи підприємства

Форма звітності	Характеристика
1. Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1)	Відображає інформацію про величину і склад оборотних активів на дату заповнення форми. Дозволяє простежити абсолютні і відносні зміни величини оборотних активів, структурні зрушення, розрахувати показники ліквідності. Так само необхідно враховувати інформацію, зазначену поза балансом (товарноматеріальні цінності, прийняті на відповідальне зберігання; товари, прийняті на комісію; списана у збиток заборгованість неплатоспроможних дебіторів; отримані забезпечення зобов'язань і платежів)
2. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2)	Представлена в ньому інформація про фінансові результати (чистий дохід від продажу товарів, валовий прибуток, прибуток (збиток) до оподаткування, чистий прибуток (збиток) звітного періоду); використовується при розрахунках показників оборотності та рентабельності оборотних активів
3. Звіт про власний капітал (форма №3)	Дозволяє зробити висновки про динаміку фінансової стійкості організації. Представлена у звіті інформація по резервах дозволяє визначити фактичну величину окремих елементів оборотних активів і використовувати її при проведенні внутрішньогосподарського аналізу
4. Звіт про рух грошових коштів (форма №4)	Являє детальну інформацію про рух грошових коштів організації, одному з найважливіших елементів оборотних активів. Його дані дозволяють провести детальний аналіз факторів, що викликали зміну величини грошових коштів
5. Примітки до річної фінансової звітності (форма №5)	У VI розділі «Грошові кошти» зазначається інформація про залишки грошових коштів. У розділі VII «Забезпечення та резерви» відображається інформація, яка використовується при аналізі дебіторської заборгованості, оскільки дозволяє виявити забезпеченість окремих сум зобов'язань різними майновими об'єктами. У VIII розділі «Запаси» описується інформація про всі види запасів: обсяги надходження за звітний період, обсяги вибуття, балансова вартість на кінець звітного періоду, можливі зміни у вартості на дату балансу [51]. У IX розділі «Дебіторська заборгованість» вказується інформація по дебіторській заборгованості господарюючого суб'єкта. Її відображення в даній формі дозволить аналітику проводити розгорнутий аналіз величини, структури і руху дебіторської заборгованості, а також розраховувати окремі коефіцієнти покриття.

Аналіз методичної і наукової літератури дозволив виділити такі напрями аналізу оборотних активів:

- аналіз динаміки складу і структури оборотних коштів: за статтями активу балансу; за ступенем ліквідності;

- аналіз використання оборотних коштів у виробничій діяльності (оборотності);
- оцінка використання матеріальних оборотних активів; - аналіз складу і руху дебіторської заборгованості;
- оцінка грошового потоку і використання грошових коштів; - комплексна оцінка ефективності використання поточних активів [14].

Аналіз оборотних активів логічно проводити у певній послідовності (рис. 3.1).

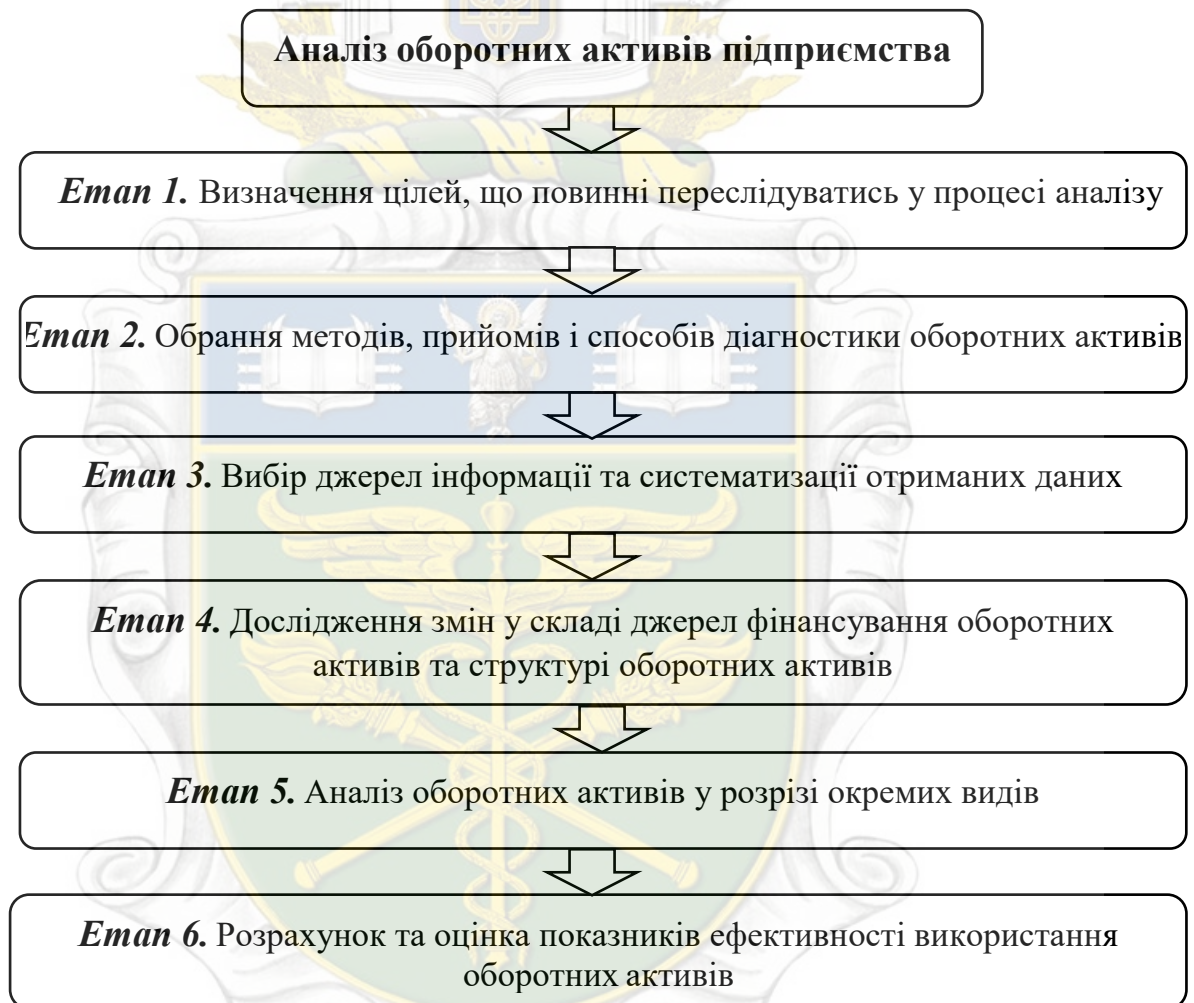

Рисунок 3.1 – Послідовність проведення аналізу оборотних активів підприємства

Як видно з рис. 3.1, на першому етапі необхідно виділити основні цілі, котрі необхідно досягнути під час проведення аналізу. Головними цілями можна назвати: виокремлення резервів росту ефективності використання

оборотних активів; визначення стану застосування оборотних активів в діяльності підприємства, для розрахунку рівня інвестиційної привабливості, фінансового стану; формулювання висновків щодо доцільного використання майна підприємства.

Перейшовши до другого етапу, слід виділити, що у процесі аналізу слід використовувати як формалізовані, так і неформалізовані методи. Формалізовані методи включають: факторний аналіз (використовується при визначенні факторів впливу на зміну вартості оборотних активів), статистичний аналіз (застосовується для майбутнього прогнозування кількості оборотних активів в складі активів підприємства та показників ефективності їх використання), математичний аналіз (використовуються під час застосування методів елімінування, щоб виявити кількісну залежність факторів на коефіцієнт оборотності оборотних активів), економіко-математичне моделювання (використовується коли проводиться побудова моделей планування оборотних активів на основі діагностики їх складу та обсягу), фінансово-економічний аналіз (обрахунок коефіцієнтів ділової активності).

До неформалізованих методів відносять методи, що побудовані на логічному мисленні та творчому підході. Неформалізовані методи включають такі: соціологічний, моніторинг, морфологічний, логічне моделювання, рейтинговий, фундаментальний. [46]

На третьому етапі аналізу оборотних активів обираються джерела отримання даних. Головним та найважливішим джерелом інформації для здійснення ґрунтовної діагностики оборотних активів є фінансова звітність (Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2), Примітки до річної фінансової звітності (форма №5)) і первинні та зведені бухгалтерські документи, що мають у собі відображення операцій із надходження та використання запасів, списання та погашення дебіторської заборгованості, стан, поступлення та розхід грошових коштів.

Наступним і досить важливим етапом в проведення аналізу є дослідження структури оборотних активів у динаміці, що показує дані про частку абсолютно ліквідних, неліквідних та швидколіквідних активів в складі оборотного капіталу. Цей етап аналізу пов'язаний із п'ятим та шостим етапом на яких відбувається аналіз змін в складі оборотних активів за їх видами в порівнянні за двома періодами (звітним та минулим) та розрахунок показників ефективності використання оборотних активів на основі даних отриманих на попередніх етапах.

У підсумку проведення аналізу оборотних активів можна сформулювати комплекс пропозицій для підприємства, котрі будуть корисними при покращенні майнового стану та спричинять динамічний ріст позитивного результату і рентабельності. Основними пропозиціями для вирішення проблем в діяльності суб'єкта господарювання є:

- проведення процесу зниження частки невикористовуваних виробничих запасів та зменшення витрат на їх утримання;
- прискорення оборотності оборотних активів;
- оптимізація запасів, сировини, матеріалів, незавершеного виробництва; зменшення тривалості виробничого циклу;
- підвищення рентабельності оборотних активів;
- прискорення процесу збуту товарної продукції;
- реструктуризація дебіторської заборгованості;
- створення необхідної кількості запасів сировини відповідно до встановлених норм.

Формування й аналіз оборотних активів – основний напрям у налагодження діяльності та фінансового стану підприємства. Виділення оптимального співвідношення джерел формування оборотних коштів у сфері виробництва та обігу має важливе значення для задоволення усіх потреб грошовими коштами, дотримання виробничої програми, а ще є основним із чинників, що підвищують ефективність використання оборотних коштів.

Отже, наявність позитивних результатів аналізу дозволяє приймати ефективні рішення і досягати цілей, що були поставлені. Підприємства мають вищі шанси запобігання кризовій ситуації та боротьбі з нею, якщо своєчасно знаходять проблеми у формуванні та використанні майна.

Сьогодні для успішного функціонування підприємства на ринку методична оцінка ефективності використання його оборотних активів є об'єктивною необхідністю, яка дає можливість виявити сильні та слабкі місця підприємства, удосконалити його потужності та виявити приховані потенційні можливості. Ефективність використання оборотних активів істотно впливає на результати господарської діяльності, а для її оцінки застосовують різні напрями аналізу фінансового стану.

На основі фінансової звітності Приватного сільськогосподарського підприємства «Україна» за 2017-2021 роки (Додатки Б, В) проаналізуємо діяльності підприємства за такими напрямками

1) Аналіз частки оборотних активів у складі майна підприємства. Щоб краще ознайомитись із станом оборотних активів на ПСП «Україна», необхідно зрозуміти яку частку вони становлять у загальному складі активів підприємства. Наглядно відсоткове співвідношення усіх груп активів можна спостерігати у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Аналіз частки оборотних активів у складі майна Приватного сільськогосподарського підприємства «Україна» за 2020-2021 рр.

Стаття балансу	2020		2021		Зміна за звітний період		
	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	абсолютна (+/-), тис. грн	відносна, %	у %-х пунктах
АКТИВ							
<i>Господарські засоби разом</i>	63009,9	100	83720,9	100	+20711		
Необоротні активи	32180,0	51,1	31314,8	37,4	-865,2	73,19	-13,7
Оборотні активи	30829,9	48,9	52406,1	62,6	21576	128,02	13,7

Провівши ґрунтовний аналіз структури майна досліджуваного підприємства, можна зробити висновок, що питома вага необоротних активів

у складі майна становить: 2021 р. – 37,4 %, 2020 р. – 51,1%, а оборотних активів у 2021 р. – 62,6%, у 2020 р. – 48,9%, що говорить про позитивні зміни та зміцнення фінансового стану досліджуваного суб'єкта господарювання.

Перевага частки оборотних активів над часткою необоротних, говорить про зменшення ризиків компенсації авансованого капіталу та зростання його віддачі внаслідок прискорення оборотності оборотних коштів.

2) Горизонтальний аналіз: Горизонтальний аналіз полягає в побудові однієї або декількох аналітичних таблиць, у яких абсолютні балансові показники доповнюються відносними темпами зростання (спаду). Мета горизонтального аналізу полягає в тому, щоб виявити абсолютні і відносні зміни розмірів різноманітних статей балансу за визначений період, дати оцінку цим змінам. Горизонтальний аналіз оборотних активів Приватного підприємства «Україна» за 2017-2021 рр. проведемо у табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Горизонтальний аналіз оборотних активів Приватного сільськогосподарського підприємства «Україна» за 2017-2021 рр.

Оборотні активи	2020	2021	Абсолютне відхилення(+/-)	Відносне відхилення(%)
Запаси	26679,0	46595,3	+18916	170,9
Поточні біологічні активи	212,9	28,2	-184,7	13,3
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	3226,4	4229,4	+1003	131,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	-	-	-	-
з бюджетом	10,3	49,7	+39,4	482,5
Інша поточна дебіторська заборгованість	691,3	1025,2	333,9	148,3
Гроші та їх еквіваленти	10,0	478,3	468,3	4783
Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-
Інші оборотні активи	-	-	-	-
Разом оборотних активів:	30829,9	52406,1	21576	169,9

Проаналізувавши таблицю 3.3 можна зробити висновок, що дане підприємство у 2016 році здійснило різке нагромадження оборотних активів, а саме зросла кількість запасів на 18916 тис. грн. або на 70%, сума дебіторської заборгованості за товари і послуги на 1003 тис. грн. або на 31,1%, кількість грошових коштів та їх еквівалентів на 468,3 тис. грн. В свою чергу в складі оборотних активів у 2021 році в порівнянні з 2020 роком збільшилась сума дебіторської заборгованості за товари і послуги. Збільшення суми дебіторської заборгованості може свідчити про необачну кредитну політику підприємства стосовно покупців або про збільшення обсягу продажів, або про неплатоспроможність і банкрутство частини покупців. Збільшення суми дебіторської заборгованості є негативною тенденцією для підприємства. Проте збільшення її суми є прямим показником зростання продажів товарної продукції або послуг. Тому доцільніше розглядати не дебіторську заборгованість в загальному розумінні, а саме прострочену її частину, збільшення якої підвищує ризики компанії пов'язані з непогашенням основних боргів, заморожуванням оборотного капіталу. По-перше, треба дослідити фактори, що впливають на збільшення дебіторської заборгованості. До них можемо віднести: зростання частки покупців зі збільшеними термінами оплати; приріст продажу у зв'язку із зростанням попиту на продукцію; перевищення обсягу дебіторської заборгованості над наявною кількістю грошових коштів, необхідних для погашення кредиторської заборгованості; необачна кредитна політика компанії; неефективна робота кредитного відділу та спеціалістів по зменшенню суми дебіторської заборгованості. В сукупності всі фактори можуть привести до суттєвих збитків і навіть банкрутства. Тому — ефективне управління дебіторською заборгованістю дозволить зберегти платоспроможність організації і запобігти дефіциту оборотних коштів.

Оскільки кількість запасів та грошових коштів значно збільшилась, це говорить про краще забезпечення виробництва запасами, що збільшує його масштаби, а також про покращення матеріального забезпечення у вигляді

грошових коштів. Так як стан дебіторської заборгованості покращився, це свідчить про надійність контрагентів, котрі швидко погашають свої борги перед підприємством. Графічно динаміку оборотних активів Приватного сільськогосподарського підприємства «Україна» за 2017-2021рр. відобразимо на рис. 3.2

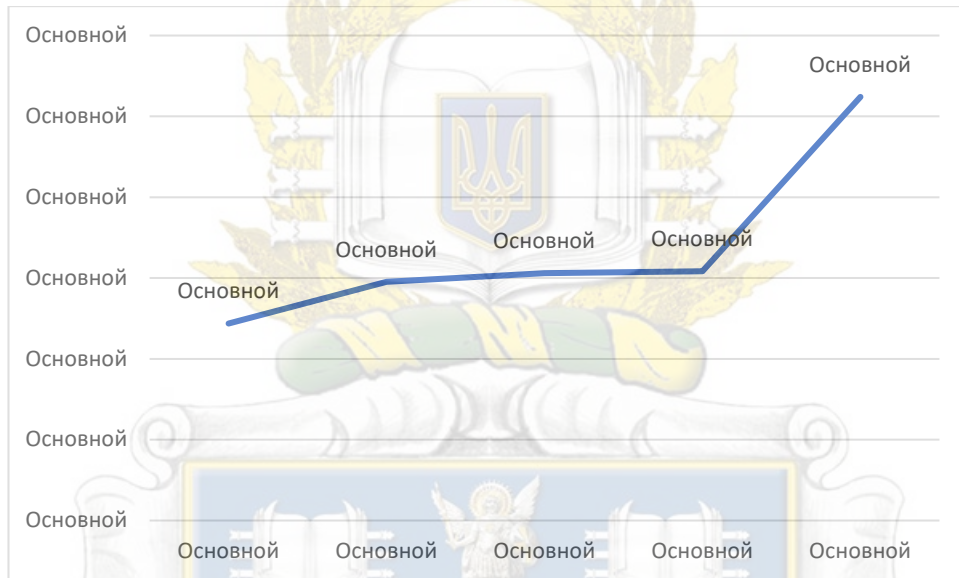

Рисунок 3.2 – Динаміка оборотних активів Приватного сільськогосподарського підприємства «Україна» за 2017-2021рр.

3) Вертикальний аналіз Вертикальний аналіз дозволяє визначити структуру основних елементів активів та пасивів організації, вплив окремих чинників на фінансовий результат, показники ліквідності і т.д. Вертикальний аналіз оборотних активів Приватного сільськогосподарського підприємства «Україна» за 2017-2021 проведемо у таблиці 3.4.

Із таблиці 3.4 випливають такі висновки, що в порівнянні із 2020 роком у 2021 році питома вага кожного виду оборотних активів в загальній частці оборотних активів становить: запаси – 87%, що більше на 0,5% ніж у 2020 р., дебіторська заборгованість – 8,1%, що менше на 2,5% ніж у 2020 р., гроші та їх еквіваленти – 0,9%, що більше на 0,87% ніж у 2020 р. Дані зміни свідчать про нагромадження кожного виду оборотних активів та збільшення обсягів оборотних активів вцілому. Це характеризує ПСП «Україна», як підприємство,

котре систематично розвивається і збільшує власне виробництво та ринки збуту продукції. Найбільшу питому вагу складають грошові кошти, це пояснюється постійною реалізацією готової продукції та нагромадженням ресурсів, для погашення власних боргових зобов'язань.

Таблиця 3.4. – Вертикальний аналіз оборотних активів Приватного сільськогосподарського підприємства «Україна» за 2020-2021

Оборотні активи	2020	Питома вага(%)	2021	Питома вага(%)	Відхилення (%)
Запаси	26679	86,5	45595	87,0	+0,5
Поточні біологічні активи	212,9	0,6	28,2	0,05	-0,55
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	3226,4	10,6	4229,4	8,1	-2,5
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
за виданими авансами					
з бюджетом	10,3	0,04	49,7	0,09	+0,05
Інша поточна дебіторська заборгованість	691,3	2,3	1025,5	2,0	+0,3
Гроші та їх еквіваленти	10	0,03	478,3	0,9	+0,87
Витрати майбутніх періодів					
Інші оборотні активи					
Разом оборотних активів:	30830	100	52406	100	

Для ефективності використання оборотних активів можна виділити наступні традиційні економічні показники:

1. Коефіцієнт рентабельності активів (економічної рентабельності) характеризує – рівень прибутку, що створюється всіма активами підприємства, які перебувають у його використанні згідно з балансом. Чим вищий показник, тим більш ефективним є весь процес управління, адже показник рентабельності активів формується під впливом всієї діяльності компанії.

2. Коефіцієнт оборотності активів - показник ділової активності, який демонструє ефективність використання активів компанії.

3. Коефіцієнт оборотності виробничих запасів характеризує відношення виручки (валового доходу) від реалізації продукції, без урахування податку на додану вартість та акцизного податку до суми оборотних засобів підприємства. Зменшення цього коефіцієнта свідчить про уповільнення обороту оборотних засобів. Показник відображає число оборотів товарно-матеріальних запасів підприємства за аналізований період. Збільшення даного показника свідчить про відносне зменшення виробничих запасів і незавершеного виробництва або про збільшення попиту на готову продукцію.

4. Коефіцієнт покриття визначається як відношення оборотних активів до короткострокових зобов'язань. Коефіцієнт покриття характеризує спроможність підприємства погашати свої боргові зобов'язання за рахунок отриманого від операційної діяльності чистого грошового потоку та прибутку.

5. Коефіцієнт швидкої ліквідності – індикатор короткострокової ліквідності компанії, який вимірює здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів. Норматив показника знаходиться в межах 0,5 - 1 і вище.

6. Коефіцієнт абсолютної ліквідності - співвідношення найбільш ліквідної частини активів і поточних (короткострокових) зобов'язань. Нормативним вважається значення від 0,1 до 0,2. Більш низький показник вказує на те, що компанія не зможе вчасно погасити борги у випадку, якщо термін платежів настане незабаром. Значення вище нормативного також може вказувати на проблеми в компанії і свідчити про неефективну стратегію управління фінансовими ресурсами. Узагальнену характеристику вищенаведених коефіцієнтів та алгоритм їх розрахунку відобразимо у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Основні показники ефективності використання оборотних активів

Назва показника	Порядок розрахунку	Джерело інформації
Коефіцієнт рентабельності активів	Розраховується як відношення чистого прибутку підприємства до середньорічної вартості активів і характеризує ефективність використання активів підприємства	$\frac{\text{ф}2\text{р}.2350 \text{ або } \text{р}.2355}{\text{ф}1(\text{р}.1300 (\text{гр}.3) + \text{р}.1300 (\text{гр}.4)) / 2}$
Коефіцієнт оборотності активів	Обчислюється як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньої величини підсумку балансу підприємства і характеризує ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їхнього залучення	$\frac{\text{ф}2\text{р}.2000}{\text{ф}1(\text{р}.1300(\text{гр}.3) + \text{р}.1300(\text{гр}.4)) / 2}$
Коефіцієнт оборотності запасів	Розраховується як відношення собівартості реалізованої продукції до середньорічної вартості матеріальних запасів і характеризує швидкість реалізації товарно-матеріальних запасів підприємства	$\frac{\text{ф}2\text{р}.2050}{\text{ф}1(\text{р}.1100\text{гр}.3 + \text{р}.1100\text{гр}.4) / 2}$
Коефіцієнт покриття	Розраховується як відношення оборотних активів до поточних зобов'язань підприємства та показує достатність ресурсів підприємства, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань	$\frac{\text{ф}1\text{р}.1195}{\text{ф}1\text{р}.1695}$
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Розраховується як відношення найбільш ліквідних оборотних засобів (грошових засобів та їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості) до поточних зобов'язань підприємства. Відображає платіжні можливості підприємства щодо сплати поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами	$\frac{\text{ф}1(\text{р}.1195 - \text{р}.1100)}{\text{ф}1\text{р}.1695}$
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Обчислюється як відношення грошових засобів та їхніх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина боргів підприємства може бути сплачена негайно	$\frac{\text{ф}1(\text{р}.1160 + \text{р}.1165)}{\text{ф}1\text{р}.1695}$

Щоб аналіз оборотних активів та діяльності підприємства ПСП «Україна» загалом, був повний необхідно розрахувати показники перераховані в табл. 3.6 і проаналізувати їх значення та динаміку протягом 2015 та 2016 років.

Таблиця 3.6 – Показники фінансового стану підприємства Приватного сільськогосподарського підприємства «Україна» за 2020-2021

Фінансовий показник	Нормативне значення	Розрахункове значення фінансового показника		
		2020	2021	Відхилення (+/-)
1	2	3	4	5
1. Коефіцієнт рентабельності активів	Збільшення	$4087,3 / (58875,3 + 663009,9) / 2 = 0,06$	$16332,4 / (63009,9 + 83720,9) / 2 = 0,22$	+0,16

Кінець таблиці 3.6

1	2	3	4	5
2. Коефіцієнт оборотності активів	Збільшення	$43910,5 / ((58875,3 + 663009,9) / 2) = 0,72$	$57074,7 / ((63009,9 + 83720,9) / 2) = 0,77$	+0,05
3. Коефіцієнт оборотності запасів	Збільшення	$36072,9 / ((26679 + 27526,5) / 2) = 1,33$	$34574,9 / ((26679 + 46595,3) / 2) = 0,97$	-0,36
4. Коефіцієнт покриття	> 1	$30829,9 / 13350,2 = 2,3$	$52406,1 / 17708,1 = 2,96$	+0,66
5. Коефіцієнт швидкої ліквідності	> 1	$30829,9 - 26679 / 13350,2 = 0,31$	$52406,1 - 46595,3 / 17708,1 = 0,33$	+0,02
6. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2	$10 / 13350,2 = 0,0007$	$478,3 / 17708,1 = 0,02$	+0,0193

Рівень прибутку, що створюється всіма активами підприємства, які перебувають у його використанні згідно з балансом, який характеризує коефіцієнт рентабельності, у 2020 і 2021 роках змінився в позитивному напрямку на 0,16. Це свідчить про підвищення попиту на продукцію підприємства і помірне скорочення в складі активів. Коефіцієнт оборотності активів відображає швидкість обороту сукупного капіталу підприємства, тобто показує, скільки разів за аналізований період відбувається повний цикл виробництва й обіг, що приносить відповідний ефект у вигляді прибутку, або скільки грошових одиниць реалізованої продукції принесла кожна одиниця активів. Так як він збільшився у 2021 році на 0,05, в порівнянні з 2020 роком, це говорить про те, що на Приватному сільськогосподарському підприємстві «Україна» за 2020-2021 підвищилась якість циклу виробництва і обігу продукції, що призвело до збільшення прибутку від даної діяльності.

Коефіцієнт оборотності запасів зменшився на 0,36 у 2021 році відносно 2020 року і становить 0,97. Високі показники реалізації товарів та послуг при низькій оборотності вказує на те, що період перебування запасів на складі є високим, а отже відбувається збільшення логістичних витрат.

Коефіцієнт покриття характеризує здатність підприємства забезпечити свої короткострокові зобов'язання з найбільше легко реалізованої частини

активів – оборотних коштів. Рівень даного показника у 2021 році – 2,96, що більше на 0,66 ніж у 2020 році і означає, що вартість поточних активів перевищує суму поточних зобов'язань. Даний показник $2,96 > 1$ і це показує достатній рівень показника. Тобто, це веде до підвищення довіри до ПСП «Україна» з боку кредиторів, постачальників, інвесторів і партнерів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує платіжні можливості підприємства щодо погашення поточних зобов'язань за умови своєчасного здійснення розрахунків з дебіторами. У 2021 р. він – 0,33, що більше на 0,2 за показник у 2020 році, що становив 0,31, також цей коефіцієнт порівнюється з оцінюваним рівнем ($0,33 < 1$). З оцінки, можна зробити висновок, що більшість своїх поточних зобов'язань підприємство не може погасити за рахунок оборотних коштів. Таке значення вказує на те, що в ПСП «Україна» не достатньо ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями.

Показник, що дозволяє визначити частку короткострокових зобов'язань, що підприємство може погасити негайно, не чекаючи оплати дебіторської заборгованості й реалізації інших активів, тобто коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2021 р. становить 0,02, ($0,02 < 0,2$) і означає, що підприємство не зможе негайно погасити свої борги при одночасному пред'явленні кредитором своїх зобов'язань.

3.2 Удосконалення обліку і аналізу ефективності використання оборотних активів підприємства

На сьогоднішній день в умовах сучасної економіки України, ринкові та господарсько-правові відносини вимагають нових підходів до управління економічними процесами як на макрорівні, так і на рівні окремих суб'єктів господарювання. Особливого значення набувають проблеми обліково-методичного забезпечення та створення механізмів управління оборотними

активами на аграрних підприємствах. Розробка досконалого механізму управління оборотними активами на підприємствах аграрної сфери і дієве його застосування на практиці є досить актуальною проблемою в даний час, оскільки ефективне формування і регулювання обсягу і структури оборотних активів сприятиме підтримці оптимального рівня прибутковості, ліквідності, забезпечить оперативність виробничого і фінансового циклів господарської діяльності, а отже досить високу платоспроможність і фінансову стійкість аграрних підприємств.

Використання оборотних активів впливає, в першу чергу, на прийняття рішень щодо стратегічного розвитку та забезпечує позитивні результати діяльності аграрних підприємств. Саме тому, оцінка рівня забезпеченості оборотними активами та ефективність їх використання є надзвичайно актуальними. Але на жаль, типовим економічним наслідком кризових явищ для більшості вітчизняних аграрних підприємств стала гостра нестача необхідного обсягу оборотних активів, що істотно позначається на ефективності їх діяльності. Разом з цим низька забезпеченість аграрних підприємств оборотними активами супроводжується низьким рівнем їх використання і непослідовним застосуванням обліково-методичного забезпечення, принципів організації та механізмів управління цих активів, що робить дану тему дослідження актуальною та перспективною.

Існує ряд теоретичних і практичних проблем, які все ще залишаються невирішеними та набувають подальшого розв'язку на рівні аграрних підприємств. До них слід віднести: проблеми оцінки ефективності використання оборотних активів та їхніх основних елементів, удосконалення системи їх обліково-методичного забезпечення та контролю, нейтралізацію впливу кризових явищ на їхнє формування та ін.

Кожне аграрне підприємство повинно обрати таку політику формування оборотних активів та визначення джерел їх фінансування, яка давала б можливість: оптимізувати їх обсяг і структуру; визначати обґрунтовану потребу в оборотних активах та оптимальне співвідношення між різними їх

джерелами фінансування; підвищити ефективність використання оборотних активів. Ефективність управлінських рішень залежить від оптимальної організації планування обліку, контролю та аналізу з метою виявлення альтернативних рішень для досягнення стратегічних напрямків діяльності у майбутньому. Бухгалтерський облік дозволяє зовнішнім та внутрішнім користувачам отримувати інформацію про всі господарські операції аграрного підприємства, пов'язані з його створенням, основною та іншими видами діяльності. Дані обліку, надають можливість проводити аналіз наслідків раніше прийнятих рішень, а також здійснювати постійний контроль за господарськими процесами. З погляду на це, актуальною проблемою, в умовах глобальних економічних змін, залишається подальше удосконалення облікового-методичного забезпечення.

Також, потрібно адаптувати облікову інформацію під потреби конкретного користувача для виконання конкретного завдання, визначеного для досягнення заданої мети. Бухгалтерська інформація буде якісною лише тоді, коли відповідатиме таким основним ознакам: зрозумілість, доречність, достовірність, зіставність. Так, для користувачів при прийнятті управлінських рішень вона має бути зрозумілою, відповідати в повному обсязі їх потребам, давати впевненість в реальності даних бухгалтерського обліку та можливість аналізувати отримані дані. Якість облікового забезпечення залежить від багатьох факторів. На нашу думку, найважливішими серед них є раціональна організація облікового процесу, яка включає, зокрема, наявність розроблених та затверджених Положень про бухгалтерську службу, визначення її обов'язків, прав, відповідальності, взаємодії з іншими структурними підрозділами, посадових інструкцій головного бухгалтера та інших працівників бухгалтерії. Вважаємо, що якість обліково-методичного забезпечення, в першу чергу, залежить від раціональної організації облікового процесу, заважає цьому на окремих аграрних підприємствах невідповідна організація праці працівників бухгалтерії, що перш за все пов'язано з відсутністю розроблених та затверджених на цих підприємствах аграрної

сфери положень про бухгалтерію з визначенням обов'язків, прав, відповідальності та взаємовідносин бухгалтерії з іншими підрозділами аграрного підприємства, а також посадових інструкцій головного бухгалтера та інших працівників бухгалтерії в яких повинні бути визначені не тільки обов'язки, права та відповідальність, але і кваліфікаційні вимоги до спеціалістів бухгалтерського обліку та перелік необхідних знань.

Якість обліково-методичного забезпечення в значній мірі залежить від якісної облікової політики аграрних підприємств, формування якої може відбуватися лише при об'єднанні різних сфер економічної діяльності суб'єктів господарювання. Тому, не менш важливого значення набуває розгляд питання про якість облікової політики. Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», ст.5, р. II визначено, що кожне підприємство самостійно визначає за погодженням з власником (власниками) або уповноваженим ним органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів облікову політику цього підприємства [41], тобто можемо сказати, що аграрні підприємства за потреби можуть змінювати на свій розсуд облікову політику.

Проблемним питанням організації облікової політики є питання щодо внесення змін. Зміни в обліковій політиці аграрних підприємств можуть здійснюватись ретроспективно та перспективно. При ретроспективному відображенні змін в обліковій політиці, вплив змін здійснюється відносно подій і операцій минулих періодів від моменту їх виникнення, та відображається у звітності шляхом повторного подання порівняльної інформації про минулі звітні періоди. При перспективному відображенні змін облікова політика поширюється на події та операції що виникають після дати зміни облікової політики [19]. Вважаємо, що при внесенні змін в облікову політику, які стосуються оборотних активів, у розпорядчому документі про облікову політику необхідно детально описувати порядок коригування показників.

Документальна фіксація інформації є обов'язковим елементом обліку, тому в сучасних умовах господарювання вирішенню зазначеної проблеми сприятиме впровадження електронного документообігу. Тобто, можемо зазначити, що інформаційні технології на аграрних підприємствах мають розвиватися за електронною технологією шляхом створення інтегрованого банку облікових даних для задоволення потреб користувачів облікової інформації у реальному масштабі часу. Вирішенню проблеми щодо удосконалення організації документообігу на аграрних підприємствах сприяє пошук і використання сучасних інформаційних технологій для створення електронного документообігу.

В умовах державного регулювання обліку в Україні якість обліково-методичного забезпечення управління оборотними активами аграрних підприємств, залежить від постійного моніторингу діючих законодавчих та нормативно-правових актів.

Для забезпечення внутрішніх користувачів своєчасною обліковою інформацією, для прийняття рішень щодо раціональної мінімізації витрат основної діяльності аграрного підприємства, для формування даних про фактичну виробничу собівартість готової продукції необхідно вирішити проблеми щодо:

- визначення складу й переліку прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, інших прямих витрат;
- визначення складу і переліку загальновиробничих витрат;
- здійснення обов'язкового поділу загальновиробничих витрат на постійні й змінні та визначення бази їх розподілу;
- при здійсненні аграрним підприємством декількох видів основної діяльності актуальною проблемою є організація обліку загальновиробничих витрат за місцями й центрами виникнення та подальшого їх розподілу й списання;

– визначення справедливої вартості супутньої продукції або ціни можливого використання зворотних відходів, отриманих у процесі виробництва;

– визначення вартості зовнішнього браку, собівартості внутрішнього виправного браку та внутрішнього остаточного браку та обов'язкового документування операцій щодо виявлення та списання браку;

– вибору способу вимірювання та методики оцінки незавершеного виробництва;

– визначення організації й методики обліку витрат допоміжних виробництв.

Важливим завданням забезпечення покращення фінансового стану аграрних підприємств є прийняття рішень щодо управління дебіторською заборгованістю. Зазначимо, що потребують вирішення такі наступні проблеми організації і методики обліку, зокрема:

1. Обов'язкове здійснення класифікації дебіторської заборгованості з дотриманням вимог щодо строку погашення протягом нормального операційного циклу.

2. Визначення оцінки при визнанні дебіторської заборгованості активом відповідно до вимог П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та вирішення проблеми щодо визначення справедливої вартості дебіторської заборгованості.

3. Вибір методу визначення величини сумнівних боргів на підставі обов'язкового аналізу даних додатків до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Обравши відповідний метод, бухгалтер повинен забезпечити визначення методики величини резерву сумнівних боргів.

4. Дотримання вимог чинних нормативно-правових актів щодо забезпечення якісної методики аналітичного обліку дебіторської заборгованості за товари, продукцію, роботи, послуги. Вирішенню проблеми сприяють: формування робочого плану рахунків з рахунками другого, третього порядку для одержання інформації про виникнення та погашення

заборгованості кожного дебітора для контролю та недопущення сумнівної й безнадійної заборгованості; обов'язкове застосування рахунку 071 «Списання дебіторської заборгованості» протягом не менше трьох років із дати списання заборгованості для спостереження за можливістю її стягнення у разі зміни майнового стану боржника.

Для надання користувачам своєчасної і якісної інформації персонал бухгалтерії повинен вирішити проблеми щодо організації й методики обліку такої заборгованості, а саме: розробка та використання робочого плану рахунків; відображення в обліку виникнення або погашення іншої поточної дебіторської заборгованості відповідно до вимог чинних нормативно-правових актів.

Здійснення комерційної діяльності суб'єктами господарювання пов'язане з прийняттям ефективних рішень щодо управління грошовими потоками для забезпечення оптимального співвідношення між ліквідністю й прибутковістю. Забезпечення користувачів достовірною й своєчасною обліково-методичною інформацією про наявність та рух грошових коштів пов'язане з вирішенням таких основних проблем щодо раціональної організації й методики обліку грошових коштів:

- своєчасне документування усіх господарських операцій руху грошових коштів у касі, на поточних та інших рахунках в установах банків, грошових документів і грошових коштів у дорозі;

- дотримання вимог нормативно-правових актів щодо звітності матеріально відповідальних осіб про наявність і рух грошових коштів у касі, у дорозі та грошових документів;

- забезпечення своєчасної систематизації даних первинних документів на рахунках бухгалтерського обліку відповідно до вимог Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Плану рахунків бухгалтерського обліку;

- забезпечення корисності облікової інформації про грошові кошти у фінансовій звітності залежать від дотримання вимог щодо її складання та своєчасності подання.

Основні шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів на Приватному сільськогосподарському підприємстві «Україна» наведено на рисунку 3.3.

Одним із головних шляхів удосконалення обліково-методичного забезпечення управління оборотними активами аграрних підприємств є якість носіїв первинної, поточної та підсумкової інформації, яка також впливає на рівень якості інформації.

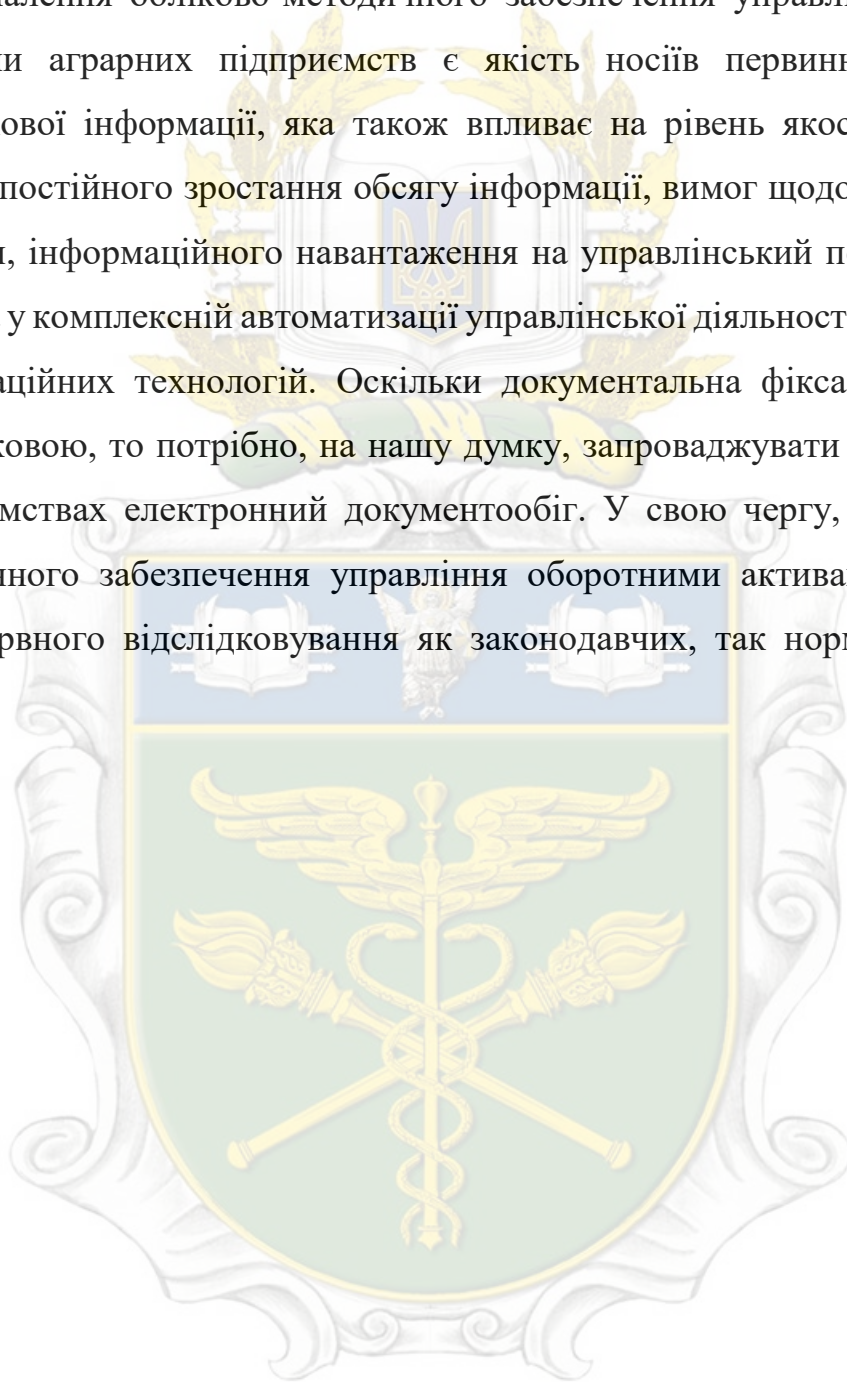

Рисунок 3.3 – Основні шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів

Висновки з цього дослідження. Отже, бухгалтерський облік як інформаційна система має постійно розвиватися і вдосконалюватися відповідно до економічних процесів які відбуваються на макро- і мікро рівнях. Оскільки потреби та пріоритети зовнішніх і внутрішніх користувачів постійно зростають і змінюються, система бухгалтерського обліку оборотних активів повинна адекватно змінюватися з тим, щоб задовольняти інформаційні потреби різних груп користувачів для постановки тих проблем, які потрібно вирішувати в їх діяльності. Важливою складовою загальної інформаційної системи аграрного підприємства є інформація, яку надає бухгалтерський

облік, який включає виявлення, вимірювання, реєстрацію, накопичення, узагальнення та передачу інформації про діяльність аграрного підприємства користувачам для прийняття рішень. Одним із головних шляхів удосконалення обліково-методичного забезпечення управління оборотними активами аграрних підприємств є якість носіїв первинної, поточної та підсумкової інформації, яка також впливає на рівень якості інформації. В умовах постійного зростання обсягу інформації, вимог щодо оперативності її обробки, інформаційного навантаження на управлінський персонал, виникає потреба у комплексній автоматизації управлінської діяльності на базі сучасних інформаційних технологій. Оскільки документальна фіксація інформації є обов'язковою, то потрібно, на нашу думку, запроваджувати на усіх аграрних підприємствах електронний документообіг. У свою чергу, якість обліково-методичного забезпечення управління оборотними активами залежить від безперервного відслідковування як законодавчих, так нормативноправових актів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами дослідження сформовано наступні висновки:

1. Встановлено, що оборотні активи є складним та багатограним поняттям за своєю сутністю, оскільки воно не може бути ані вичерпним, ані остаточним. Але воно враховує основні характеристики та особливості зазначеної категорії. Від якості управління оборотними активами буде залежати платоспроможність суб'єкта господарювання, рівень його рентабельності, формування можливостей щодо роботи у форс-мажорних ситуаціях, рівень виробництва та реалізації продукції. В результаті аналізу наукових поглядів поняття «оборотні активи» визначено як грошові кошти та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також інші активи, що обслуговують поточну виробничо-комерційну діяльність підприємства та повністю споживаються протягом одного операційного циклу, або протягом дванадцяти місяців з дати складання балансу.

2. Дохід ПСП «Україна» в 2021 році у порівнянні з 2020 роком збільшився на 13164,2 тис.грн. що становить 30 %. Отже, спостерігається тенденція збільшення доходу. Протягом досліджуваного періоду відбувалися коливання суми чистого прибутку то в сторону збільшення то в сторону зменшення. Це дає змогу зробити такий висновок, що підприємство працює не стабільно та не ефективно використовує свої ресурси.

3. Доведено, що забезпечення коректного обліково-аналітичного процесу оборотних активів підприємства повинно базуватись виключно на діючій нормативно-правовій базі, визначеній законодавством України та враховувати внутрішню нормативну документацію підприємства, яка б надавала можливість повною мірою відобразити специфіку його функціонування. Доведено, що важливою умовою організації обліку оборотних активів є своєчасне і правильне оформлення первинними документами господарських операцій по надходженню і руху оборотних активів. Найважливішим

елементом організації бухгалтерського обліку господарюючих суб'єктів є облікова політика.

4. Встановлено, що метою бухгалтерського обліку, аналізу і контролю операцій з оборотними активами є перевірка достовірності, доцільності, законності здійснення операцій, які пов'язані із формуванням, рухом, використанням активів підприємства. Суцільне і безперервне спостереження за всіма господарськими операціями на підприємстві здійснюється за допомогою документування.

5. Досліджено методику проведення аналізу оборотних активів підприємства. Встановлено, що раціональне використання оборотних коштів в умовах їх хронічного дефіциту є одним з пріоритетних напрямків діяльності підприємств, в основі якого правильне керування оборотними коштами і запасами; розробка і впровадження заходів, що сприяють зниженню матеріалоемності продукції і прискоренню руху оборотних коштів. Підприємства у випадку ефективного управління оборотними коштами і запасами досягатимуть випереджального економічного стану, збалансованого по ліквідності і прибутковості.

6. За наслідками проведеного аналізу оборотних активів зроблено наступні висновки. Найбільшу питому вагу у структурі оборотних активів складають запаси, причому протягом звітних періодів ця частка зростає. Показники ліквідності мають критично низькі значення. Сума поточних зобов'язань значно перевищує суму поточних активів, робочий капітал має від'ємне значення, що говорить про відсутність у підприємства резервів для розширення діяльності та його неспроможність погашати свої поточні зобов'язання за рахунок ліквідних активів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. Н., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2007. 592 с.
2. Блажевич О.Г., Мрищук В.Д. Сущность оборотных активов и повышение эффективности их использования на предприятии. *Научный вестник: Финансы, банки, инвестиции*. 2016. №1. С. 27-35.
3. Бондаренко О.М., Тітаренко А.Д. Економічна сутність та класифікація запасів: обліковий та управлінський аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 2. С. 63-67
4. Будаковська Т.С. Особливості трактування економічної категорії «оборотні активи підприємства». *Стан і перспективи розвитку обліковоінформаційної системи в Україні: збірник наукових праць студентів Тернопільського національного економічного університету*. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. С. 94-95.
5. Вітренко О. В., Катранжи Л. Л., Придятько Е. М. Організація обліку дебіторської заборгованості в системі управління ризиками *Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. № 34. С. 35-41. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/34_2020ua/8.pdf (дата звернення 21.09.2022)
6. Волошина С. В., Костакова Л. Д. Методичні підходи до оцінювання стратегії управління оборотними активами підприємства. *Торгівля і ринок України*. 2020. № 1(47). URL: http://elibrary.donnuet.edu.ua/2161/1/Voloshyna_Kostakova_Article_30_03_%202020.pdf (дата звернення 21.09.2022)
7. Гадзевич О.І., Шпятиковська Т.А. Обліково-аналітичне забезпечення виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах. *Економіка і суспільство*. 2016. С. 344—388.
8. Гаркуша Н. Н., Кащена Н. Б., Цуканова О. В. Экономический анализ в предприятиях питания и торговли : учеб. Пособие. Х. : ХДУХТ, 2007. 199 с.

9. Гладких Т.В. Верига Ю.А., Кулявець Н.О. Обліково-аналітичне забезпечення управління оборотними активами: проблеми та напрями їх вирішення : монографія. Полтава: ПУЕТ, 2014. 333 с.

10. Зредник В.С. Формування ефективної політики погашення дебіторської заборгованості в контексті розвитку фінансового інструментарію. *Вісник ЖДТУ*. 2006. №3 (37). С. 37-41.

11. Інструкція по обліку молодняка тварин, птиці та тварин на відгодівлі, затв. наказом Мінсільгосппроду від 15.01.97 р. №7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0007244-97#Text> (дата звернення 11.10.2022)

12. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Мінфіну від 30.11.99 р. № 291. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення 29.09.2022)

13. Колодізев О., Азізова, К. (2021). Управління оборотними активами промислових підприємств: сучасні підходи. *Економіка та суспільство*, 2021. № 23. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-27> (дата звернення 21.09.2022)

14. Колумбет О. П. Облікова політика в системі управління оборотними матеріальними активами. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер.: Економіка і управління*. 2014. Вип. 27. С. 236-244.

15. Крупка Я. Д. Задорожний З. В., Гудзь Н. В., Денчук П. Н. та ін. Фінансовий облік: підруч. /4-ге вид., допов. і перероблене. Тернопіль.: Економічна думка, ТНЕУ, 2017. 450 с.

16. Купріна Н., Васьковська К., Пчелянська Г., Величко О. Оборотні активи підприємства: аспекти бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами та їх класифікація. *Food Industry Economics*. 2020. 12(4). URL: <https://doi.org/10.15673/fie.v12i4.1913> (дата звернення 11.09.2022)

17. Луцишина Г. Економічна сутність, класифікація, визнання та оцінка оборотних активів підприємства. *Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю* : зб. наук. пр. X всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Вінниця, 23 берез. 2022 р. Ч. 2. Вінниця : Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2022. С. 70-77.

18. Луцишина Г. Інформаційна система аналізу оборотних активів підприємства. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ*. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2022. Вип.148. С. 149-155.

19. Любар О.О. Облікове забезпечення управління фінансовими активами підприємства. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 4. С. 116-130.

20. Мельничук К.С. Управління оборотними активами підприємства як необхідна складова забезпечення їх ефективної діяльності. *Наука й економіка*. 2013. № 4(16). Т. 2. С. 108-112.

21. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, затв. наказом МФУ від 29.12.2006 р. № 1315. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1315201-06#Text> (дата звернення 07.10.2022)

22. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затв. наказом Мінагрополітики України від 18.05.2001 р. № 132. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text> (дата звернення 29.09.2022)

23. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах, затв. наказом Мінагрополітики України від 21.12.2007 р. № 929. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0929555-07#Text> (дата звернення 05.10.2022)

24. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та поточних біологічних активів, затв. наказом Мінагрополітики України від 21.02.2008 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0073555-08#Text> (дата звернення 21.09.2022)

25. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». URL: <http://www.minfin.gov.ua/> (дата звернення 11.10.2022)

26. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси», затверджений Комітетом з міжнародних бухгалтерських стандартів від 01.01.2005 р. URL: <http://www.minfin.gov.ua/> (дата звернення 30.09.2022)

27. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73. URL : <http://www.ligazakon.ua>. (дата звернення 21.10.2022)

28. Нашкерська Г.В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2004. 464 с.

29. Олександренко І.В. Методичні підходи до діагностики оборотних активів підприємства. *Бізнес Інформ*. 2014. № 2. С. 277-283.

30. Орлова В.К., Орлів М.С., Хома С.В. Фінансовий облік : навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2015. 510 с.

31. Павленко О.П., Бурсук Г.Ю. Фінансовий аналіз оборотних активів та оптимізація джерел їх формування. *Молодий вчений*. 2017 р. № 10 (50). С. 981-984.

32. Панадій О.П. Посилення ефективності управлінського обліку і застосуванням комп'ютерних мережевих технологій (на прикладі експериментальної бази НААН України). *Облік і фінанси*. 2017. № 1. С. 57-67.

33. Податковий кодекс України. від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n3610>. (дата звернення 21.09.2022)

34. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: затв. наказом МФУ від 08.10.1999 р. № 237. – URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (дата звернення 03.10.2022)

35. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» : затв. наказом МФУ від 23.05.2003 № 363. URL : <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO13.aspx> (дата звернення 21.09.2022)

36. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»: затв. наказом МФУ від 28.07.2000 № 181. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00> (дата звернення 12.10.2022)

37. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затв. наказом МФУ від 31.12.99 р. №318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення 07.10.2022)

38. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затв. наказом МФУ від 18.11.2005 р. №790. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (дата звернення 12.10.2022)

39. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затв. наказом МФУ від 27.04.2000 р. №92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення 21.09.2022)

40. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затв. наказом МФУ від 20.10.99 р. №246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 21.09.2022)

41. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 21.09.2022)

42. Про затвердження положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : Постанова Правління НБУ від 29.12.2017 р. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17> (дата звернення 05.10.2022)

43. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів: наказ Мінстату від 21.06.96 р. № 193. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0193202-96> (дата звернення 21.09.2022)
44. Про первинні документи. *Школа бухгалтера*. 2007. № 2. URL: <http://www.dtk.com.ua/show/3cid01755.html>. (дата звернення 08.10.2022)
45. Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах», затв. Постановою Правління НБУ від 12.11.2003 р. № 492. URL: <http://www.ligazakon.ua>. (дата звернення 08.10.2022)
46. Сікора І.А. Облік, економічний аналіз і аудит формування та використання оборотних активів : дис. ... канд. екон. наук. Київ, 2006. 219 с.
47. Скрипник М. І. Розвиток бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю витрат та калькулювання собівартості продукції: дис. ... доктора екон. наук: 08.00.09. К., 2012. 540 с.
48. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет как сумма фактов хозяйственной жизни. М.: Магистр, 2010. 224 с.
49. Стоянова-Коваль С.С., Стоянова О.М. Проблеми та шляхи удосконалення обліково-методичного забезпечення управління оборотними активами аграрних підприємств. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 6. С. 384-390.
50. Тарасова Т.О. Обліково-аналітичне забезпечення управління сталим розвитком підприємств торгівлі : дис. доктора екон. наук. Харків, 2017. 492 с.
51. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік , оподаткування і звітність : підручник. К. : Алерта, 2006. 1080 с.
52. Фабіянська В. Ю., Свердзоленко І.Ю. Удосконалення обліку та контролю оборотних активів. *Економічні науки. Серія : Облік і фінанси*. 2015. Вип. 12(1). С. 357-366.
53. Чухно І.С., Рилеев С.В. Удосконалення системи обліку, контролю і аналізу ефективного використання оборотних активів підприємства. URL : <http://intkonf.org/> udoskonalennya-obliku-kontrolyu-i-analizu-oborotnih-aktiviv-pidприємства (дата звернення 21.09.2022)